

Program
Wychowawczo-Profilaktyczny

Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza
w Grabowcu
w roku szkolnym 2020/2021

Podstawa prawna:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. poz.483).
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910).
3. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2019 r. poz. 2215)
4. Ustawa z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 487)
5. Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 783)
6. Ustawa z 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 957)
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii(Dz.U. z 2015 r. poz. 1249).
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578)
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1643)
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu realizacji w szkołach środków towarzyszących o charakterze edukacyjnym, które służą prawidłowej realizacji programu dla szkół oraz upowszechniają wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe.
11. Statut Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza- stan prawny na 26 listopada 2019 r.

KIERUNKI REALIZACJI POLITYKI OŚWIATOWEJ PAŃSTWA w roku szkolnym 2020/2021:

- Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia oraz wsparcia psychologiczno – pedagogicznego wszystkim uczniom z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.
- Wykorzystanie w procesach edukacyjnych narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia na odległość. Bezpieczne i efektywne korzystanie z technologii cyfrowych.
- Działania wychowawcze szkoły. Wychowanie do wartości, kształtowanie postaw i respektowanie norm społecznych.

Spis treści:

Wstęp

1. Charakterystyka środowiska wychowawczo – profilaktycznego.
2. Rekomendacje powstałe w wyniku diagnozy przeprowadzonej we wrześniu 2020 r.
3. Ustalenie wartości uznawanych przez społeczność szkolną.
4. Model/sylwetka absolwenta.
5. Cele ogólne programu.
6. Cele szczegółowe programu wychowawczo- profilaktycznego.
7. Ustalenie planu działań wychowawczo-profilaktycznych, zadań do realizacji, osób odpowiedzialnych.
8. Sposoby ewaluacji.

Wstęp

Wychowanie młodego pokolenia jest zadaniem rodziny i szkoły, która w swojej działalności musi uwzględniać wolę rodziców, a także państwa, do którego obowiązków należy stworzenie właściwych warunków wychowania. Wychowanie jest procesem, który odbywa się w każdym momencie życia człowieka. Kluczowym celem szkoły jest wprowadzenie uczniów w świat wartości. Wychowanie do wartości zakłada przede wszystkim podmiotowe traktowanie dziecka.

Rodzice są pierwszymi wychowawcami swoich dzieci, nauczyciele wspomagają ich wszechstronny i harmonijny rozwój, a uczeń akceptuje siebie i jest otwarty na drugiego człowieka.

Wychowanie – wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży.

Profilaktyka – zespół działań uprzedzających, kształtujących spodziewany rozwój zjawisk poprzez wzmacnianie czynników chroniących przed rozwojem zagrożeń oraz osłabianie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów. Program profilaktyki w swoich założeniach ma na celu wspomóc wychowawczą rolę rodziców, dostarczać wiedzy i przykładów na temat przestrzegania norm współżycia społecznego oraz przygotować uczniów do życia w dorosłym świecie ludzi odpowiedzialnych za swoje zachowania.

Charakterystyka środowiska wychowawczo-profilaktycznego

Zespół Szkół im. Henryka Sienkiewicza w Grabowcu jest placówką publiczną prowadzoną przez Gminę Grabowiec. W szkole funkcjonują oddziały: przedszkolne, szkoły podstawowej, gimnazjalne oraz liceum ogólnokształcącego. Wszyscy nasi uczniowie mieszkają na wsi (30-40 km od miasta), a zatem dostęp do korzystania z różnych propozycji ośrodków kulturalnych mają utrudniony. Większa część rodziców utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym. Wg danych statystycznych bezrobocie w Gminie Grabowiec wynosi ok 11% i obejmuje 75% rodzin z terenu Gminy, a z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej korzysta ok 10 % mieszkańców. Innymi problemami jakie obserwuje się na terenie Gminy Grabowiec są zwiększająca się liczba rodziców wyjeżdżających do pracy za granicę oraz coraz mniejsza liczba rodzin pełnych. (źródła: <http://lublin.stat.gov.pl>, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grabowiec na lata 2016-2023). Analizując sytuację ekonomiczną Gminy Grabowiec należy stwierdzić, że jest to gmina o dominującej funkcji rolniczej. Dla większości mieszkańców gminy ważnym źródłem utrzymania jest rolnictwo. Produkcja przemysłowa jest znikoma i jest funkcją uzupełniającą. Produkcja rolna dominuje jako miejsce zatrudnienia i źródło dochodów. Gospodarstwa rolne zajmujące się produkcją żywności w postaci surowców, jak i finalnych produktów spożywczych. Profil gospodarczy Gminy Grabowiec kształtowany jest w dużym stopniu i uzależniony od rozwoju sektora małych i średnich firm. Poziom rozwoju ekonomicznego jest dość niski. Większość podmiotów gospodarki na terenie gminy stanowiło własność osób fizycznych.

Diagnoza potrzeb, w tym analiza zasobów szkoły oraz występujących zagrożeń

Program został opracowany na podstawie diagnozy potrzeb i problemów występujących w środowisku szkolnym.

Do diagnozy wykorzystano:

- wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora,
- wnioski z ewaluacji wewnętrznej,
- wnioski z ewaluacji Programu Wychowawczo - Profilaktycznego Szkoły,
- analizę dokumentacji szkolnej: sprawozdania końcoworoczne, dzienniki zajęć,
- rozmowy z uczniami, nauczycielami, specjalistami, pielęgniarką szkolną,
- analizę ankiet skierowanych do uczniów,
- charakterystyki wychowawcze klas.

Charakterystyka środowiska szkolnego:

- W roku szkolnym 2020/2021 Szkoła Podstawowa w Grabowcu liczy 253 uczniów. W klasach I – III uczy się łącznie 88 uczniów, a w klasach IV – VIII 165 uczniów oraz 46 uczniów w Liceum Ogólnokształcącym. Do szkoły uczęszczają zarówno uczniowie wykazujący uzdolnienia: sportowe, muzyczne, plastyczne, matematyczne, polonistyczne jak i mający trudności wynikające z: nieprawidłowości rozwojowych, tj.: dysleksji, dysortografii,

Program wychowawczo-profilaktyczny

dyskalkulii, niepełnosprawności intelektualnej czy wad wymowy, deficytu uwagi ADD i ADHD, zaburzeń zachowania i emocji. Szkoła zapewnia wszystkim uczniom możliwości do optymalnego rozwoju jak też specjalistyczną opiekę psychologiczno - pedagogiczną. Organizuje pracę dydaktyczną – wychowawczą dostosowaną do potrzeb i predyspozycji uczniów. W swojej ofercie zapewnia zajęcia rozwijające zainteresowania sportowe oraz wspomagające w przezwyciężaniu trudności szkolnych.

- Analiza dokumentacji szkolnej wskazuje na wysoką frekwencję uczniów na zajęciach. Przewaga bardzo dobrych i dobrych ocen z zachowania pokazuje, że większość uczniów nie stwarza poważnych problemów wychowawczych. Nauczyciele mają jednak zastrzeżenia do kultury i zachowania niektórych uczniów na lekcjach, podczas przerw, na stołówce i w czasie oczekiwania na autobus szkolny.
- Zdarzają się rozmowy nie związane z tematem lekcji i brak reakcji na upomnienia nauczyciela. Uczniowie klas młodszych podczas przerw międzylekcyjnych nie zachowują należytej ostrożności w zabawie. Należy jednak podkreślić, że uczniowie chętnie i aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym swojej klasy oraz szkoły.
- Z analizy spostrzeżeń wychowawców klas wynika, że mocną stroną naszych wychowanków są: dbanie o własną higienę osobistą oraz aktywność fizyczna, zaangażowanie w akcje charytatywne i chroniące środowisko naturalne oraz podejmowanie inicjatyw uczniowskich. Natomiast słabą stroną jest niska motywacja do nauki. Dzieci nie pracują systematycznie, zapominają o pracach domowych, nie biorą aktywnego udziału w zajęciach. Nie zależy im na osiągnięciu wyższych wyników. Potwierdzeniem spostrzeżeń nauczycieli są niskie wyniki z egzaminów ósmoklasistów. Dlatego nauczyciele podkreślają potrzebę poszukiwania skutecznych metod i strategii motywowania uczniów do nauki oraz konieczność współpracy w tym zakresie z rodzicami.
- Z informacji nauczyciela bibliotekarza wiadomo, że większość dzieci z młodszych klas czyta książki spoza kanonu lektur obowiązkowych np. baśnie, bajki, książki przygodowe. Natomiast uczniowie klas IV-VIII czytają przede wszystkim lektury szkolne. Z zasobów biblioteki szkolnej w ubiegłym roku szkolnym korzystało 80 % uczniów. Jednym z powodów wzrostu czytelnictwa było zakupienie nowych pozycji do biblioteki w ramach NPRCz Priorytet _3.
- W zakresie relacji pomiędzy uczniami - w opinii wychowawców są one prawidłowe lub poprawne, choć występują przypadki wyśmiewania, obmawiania, wykluczania kogoś z grupy, przezywania, popychania, stosowania agresji słownej i fizycznej także agresji i przemocy w Internecie. Z informacji uzyskanych od pedagoga szkolnego wynika, że w szkole zdarzają się problemy związane z niewłaściwymi relacjami pomiędzy uczniami spowodowane: odmiennym zdaniem na różne tematy, trudnościami w opanowaniu emocji, chęci zaimponowania innym, zazdrości, braku akceptacji czy chęci dominacji. Dzieci zgłaszają konflikty koleżeńskie, w wyniku których niekiedy dochodzi do przejawów agresji słownej i fizycznej. Pojawiające się

Program wychowawczo-profilaktyczny

problemy w relacjach rówieśniczych są na bieżąco rozwiązywane, pomimo tego uczniowie wymagają ciągłej integracji i pracy nad budowaniem satysfakcjonujących ich kontaktów koleżeńskich.

- W aspekcie występowania zagrożeń związanych z uzależnieniami nie występują wśród uczniów sytuacje picia alkoholu lub bycia pod wpływem środków psychoaktywnych. Zdarzają się natomiast epizody z posiadaniem papierosów lub e-papierosów oraz próby palenia. Coraz częściej obserwuje się fakt nadmiernego korzystania przez uczniów z telefonów komórkowych w celach rozrywkowych, tj. granie w gry, korzystanie z Internetu, wysyłanie sms-ów.

Ustalono, że do zasobów szkoły należą:

- doświadczona kadra pedagogiczna;
- zaangażowanie rodziców w kształtowanie jakości życia szkolnego;
- współpraca z lokalnym środowiskiem;
- współpraca z instytucjami wspierającymi działania wychowawcze i profilaktyczne w szkole;
- baza lokalowa szkoły.

Ocenie poddano czynniki chroniące i czynniki ryzyka:

Do **czynników chroniących** należą:

- dające oparcie środowisko rodzinne, zapewniające potrzeby dziecka,
- poszanowanie praw ucznia, norm i wartości społecznych,
- wysoka frekwencja uczniów na zajęciach,
- przewaga bardzo dobrych i dobrych ocen z zachowania,
- pomoc psychologiczno – pedagogiczna,
- praca szkoły, zwłaszcza w zakresie profilaktyki uniwersalnej,
- poczucie przynależności do środowiska szkolnego.

Czynniki ryzyka to cechy, sytuacje, warunki sprzyjające powstawaniu zachowań ryzykownych, takie jak:

- stan epidemiczny stanowiący zagrożenie dla zdrowia i życia uczniów, pracowników szkoły i rodziców (Covid-19),
- niskie zainteresowanie uczniów nauką szkolną,
- nadmierne korzystanie przez uczniów z multimediów: telefonu, komputera, tabletu, itp.,
- nienależyte wywiązywanie się z obowiązków ucznia,
- nie zawsze właściwe relacje rówieśnicze,
- nieprzestrzeganie przez uczniów zasad szkolnych i norm społecznych,
- niewystarczająca, nie zawsze skuteczna kontrola dziecka przez rodzica.

W oparciu o diagnozę potrzeb środowiska szkolnego, wartości uznane przez społeczność szkolną i model absolwenta Zespołu Szkół w Grabowcu opracowano strategię działań wychowawczo -

profilaktycznych szkoły przewidzianych do realizacji w roku szkolnym 2020/2021. Uwzględniono także kierunki realizacji polityki oświatowej na bieżący rok szkolny.

Rekomendacje powstałe w wyniku ewaluacji programu i diagnozy przeprowadzonej we wrześniu 2020 r.

1. Zapoznać uczniów i rodziców z procedurami postępowania na wypadek wystąpienia Covid-19.
2. Zaplanować oraz przeprowadzić zajęcia na godzinie wychowawczej związane z profilaktyką uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem problematyki palenia tytoniu i e-papierosów.
2. Przeprowadzić zajęcia dotyczące tematyki radzenia sobie z emocjami oraz integracją klasy.
3. Eliminować zachowania niewłaściwe na lekcjach i w czasie przerw.
4. Wykorzystać bardzo dobre relacje uczniów z rodzicami, by wzmacniać asertywne postawy dzieci.
5. W dalszym ciągu prowadzić różnorodne działania motywujące uczniów do nauki.
6. Popularyzować rekreacyjne uprawianie sportu na co dzień: rajdy, wycieczki, sks.

Ustalenie wartości uznawanych przez społeczność szkolną

Wartości, które szkoła będzie rozwijać u uczniów sprzyjają realizacji głównych założeń Programu Wychowawczo - Profilaktycznego. Odzwierciedlają one naczelną wartości uznawane przez uczniów, rodziców i nauczycieli.

„Wychowujemy uczniów w duchu uniwersalnych wartości moralnych, tolerancji, humanistycznych wartości, patriotyzmu, solidarności, demokracji, wolności i sprawiedliwości społecznej” (Misja szkoły, Statut Zespołu Szkół im. Henryk Sienkiewicza w Grabowcu).

Tymi wartościami przede wszystkim są:

- udane życie rodzinne,
- miłość,
- przyjaźń,
- uczciwość,
- tolerancja i umiejętność współżycia w grupie,
- dbałość o zdrowie fizyczne i psychiczne,
- poszanowanie godności ludzkiej,
- dobre wykształcenie,
- interesująca oraz dobrze płatna praca,
- szacunek dla drugiego człowieka,
- patriotyzm i naród,
- szacunek do języka, kultury, historii i tradycji narodowej,
- przyroda

Model absolwenta

Celem niemal każdej szkoły jest uzyskanie jak najlepszych wyników w sferze edukacyjnej i sferze wychowawczej. Do tego ideału dąży również nasz zespół. Fundamentem tworzenia programu wychowawczo-profilaktycznego jest wizerunek absolwenta.

Model absolwenta Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza w Grabowcu

1. Absolwent zespołu to obywatel Europy XXI wieku, który:
 - a. w swoim postępowaniu dąży do prawdy,
 - b. jest świadomy życiowej użyteczności zdobytej wiedzy i umiejętności przedmiotowych,
 - c. posługuje się sprawnie dwoma językami obcymi,
 - d. wykorzystuje najnowsze techniki multimedialne,
 - e. wie, gdzie szukać pomocy w rozwiązywaniu złożonych problemów,
 - f. jest otwarty na europejskie i światowe wartości kultury.
2. Absolwent zespołu to młody obywatel, który zna historię, kulturę oraz tradycję swojego regionu i narodu.
3. Absolwent zespołu to człowiek:
 - a. umiejący rzetelnie pracować indywidualnie i w zespole,
 - b. twórczo myślący,
 - c. umiejący skutecznie porozumiewać się,
 - d. umiejący stale uczyć się i doskonalić,
 - e. umiejący planować swoją pracę i ją organizować.
4. Absolwent zespołu to człowiek tolerancyjny, dbający o bezpieczeństwo własne i innych, aktywny, ciekawy świata, uczciwy i prawy, przestrzegający prawa, kulturalny, obowiązkowy, samodzielny, promujący zdrowy styl życia.

Główne cele profilaktyki i wychowania:

1. Wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu, szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele).
2. Wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej.
3. Rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki.
4. Wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji.
5. Kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym i odpowiedzialności za zbiorowość.
6. Ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
7. Wspieranie rozwoju intelektualnego np. poprzez rozwijanie kompetencji takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość; rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki.
8. Zachęcanie do aktywnego i zdrowego stylu życia.

Program wychowawczo-profilaktyczny

9. Wdrażanie treści kształcenia z zakresu bezpieczeństwa państwa, organizacji działań ratowniczych, edukacji zdrowotnej i pierwszej pomocy wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji.
10. Kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość; ukierunkowanie ucznia ku wartościom.
11. Upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń, w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych, i sytuacji nadzwyczajnych.
12. Kształtowanie u uczniów umiejętności sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi.
13. Wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny.

Cele szczegółowe Programu Wychowawczo- Profilaktycznego

1. Rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości i szacunku do innych osób.
2. Tworzenie życzliwej atmosfery w duchu tolerancji.
3. Kształtowanie osobowości poprzez wskazywanie właściwych postaw wobec siebie i innych ludzi.
4. Rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki.
5. Przygotowanie do życia w społeczeństwie i aktywnego udziału w nim.
6. Rozwijanie kompetencji społecznych m.in. kreatywności, innowacyjności, przedsiębiorczości.
7. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze oraz kompetencji czytelniczych.
8. Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły.
9. Wyposażenie uczniów w umiejętności: komunikacji interpersonalnej, kontroli emocjonalnej i radzenia sobie ze stresem.
10. Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży.
11. Przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu.
12. Kształtowanie umiejętności uczniów w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym tzw. nowych mediów.
13. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych uczniów m.in. związanych z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych.
14. Promowanie zdrowego stylu życia.

Formy i metody realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego

Działania należy realizować w każdym etapie nauczania, z uwzględnieniem wieku ucznia, okresu dojrzewania, środowiska ucznia oraz przy wykorzystaniu scenariuszy zajęć, materiałów, programów, książek i kaset video, płyt CD i DVD zgromadzonych w bibliotece szkolnej.

1. W realizacji programu łączącego wychowanie, nauczanie i rozwijanie umiejętności psychospołecznych oraz wspieranie wszechstronnego rozwoju uczniów wykorzystuje się:
 - przedmioty nauczania,
 - godziny do dyspozycji wychowawcy klasy,
 - zajęcia z pedagogiem,
 - zajęcia z psychologiem,

Program wychowawczo-profilaktyczny

- zajęcia sportowe,
- zajęcia pozalekcyjne,
- uroczystości klasowe, szkolne,
- imprezy ogólnopolskie i lokalne, oraz inne.

2. Metody pracy:

- rozmowy,
- pogadanki,
- dyskusje,
- prelekcje,
- konkursy,
- warsztaty,
- filmy,
- metody aktywizujące.

Uczestnicy Programu Wychowawczo – Profilaktycznego szkoły

Współodpowiedzialni za wszechstronny rozwój osobowości ucznia są wszyscy uczestnicy programu:

Rodzice:

1. mają prawo do wychowania zgodnie z własnymi przekonaniami religijnymi i moralnymi, jeśli nie są one w sprzeczności z prawami dziecka;
 2. znają i akceptują program wychowawczo-profilaktyczny proponowany przez szkołę;
 3. wspierają dziecko we wszystkich jego poczynaniach i zapewniają mu poczucie bezpieczeństwa;
 4. wspierają wychowawców i nauczycieli w podejmowanych przez nich działaniach, służą wiedzą, doświadczeniem i pomocą;
 5. aktywnie uczestniczą w życiu szkoły poprzez:
 - a) systematyczne spotkania z nauczycielami,
 - b) zebrania ogólne rodziców, Rady Rodziców spotkania z dyrektorem szkoły (co najmniej dwa razy w roku),
 - c) wizyty domowe pedagoga i wychowawców (wg potrzeb);
 - d) pedagogizacja rodziców;
 - e) zapoznanie rodziców z:
 - zadaniami i zamierzeniami dydaktyczno – wychowawczymi w danej klasie i szkole,
 - przepisami dotyczącymi zasad oceniania klasyfikowania i promowania uczniów,
 - organizacją opieki psychologiczno-pedagogicznej, harmonogramem zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkołę,
 - statutem szkoły,
- 1) udział rodziców w podejmowaniu różnych decyzji istotnych dla pracy szkoły: Rada Rodziców, rady klasowe rodziców, indywidualne inicjatywy rodziców;
 - 2) współdziałanie z rodzicami podczas organizowania wypoczynku uczniów – wycieczki, biwaki i inne imprezy;
 - 3) zapraszanie rodziców do współdziałania w realizacji niektórych zagadnień programowych;
 - 4) angażowanie rodziców do wykonywania prac na rzecz szkoły;
 - 5) dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez dzieci (np. czuwają nad bezpiecznym korzystaniem z Internetu);

Wychowawcy klas:

- 1) dbają o poczucie bezpieczeństwa i akceptacji ucznia w klasie;
- 2) wspierają rozwój uczniów i usamodzielniania się;
- 3) prowadzą dokumentację nauczania;
- 4) opracowują i realizują Program Wychowawczo – Profilaktyczny;
- 5) koordynują pracę wychowawczo – profilaktyczną w zespole klasowym;
- 6) dokonują rozpoznania sytuacji rodzinnej i osobistej ucznia;
- 7) podejmują działania w przypadkach przemocy wobec niego, zaniedbań opiekuńczych, ujawnionych nałogów;
- 8) wnioskuje o objęcie pomocą psychologiczno – pedagogiczną uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych;
- 9) informują rodziców o proponowanych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 10) integrują i kierują zespołem klasowym;
- 11) wykorzystują potencjał grupy do wspierania jej członków, oceniają zachowania uczniów;
- 12) wdrażają do samooceny postępów w zachowaniu, nadzorują realizację obowiązku nauki / obowiązku szkolnego;
- 13) promują osiągnięcia klasy i pojedynczych uczniów;
- 14) inspirują pracę zespołową w klasie, przydzielają zespołom zadania na rzecz klasy, szkoły i środowiska oraz wspólnie oceniają stopień ich realizacji;
- 15) współdziałają z nauczycielami uczącymi w klasie;
- 16) współpraca z rodzicami; włączanie ich w sprawy programowe i organizacyjne klasy;
- 17) współpracują z dyrekcją szkoły, pedagogiem, psychologiem, pielęgniarką;
- 18) współdziałają z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka, policją, poradnią psychologiczno – pedagogiczną, sądem
- 19) prowadzą zadania, które kształtują postawy prozdrowotne uczniów oraz ugruntowują wiedzę na temat ochrony klimatu,
- 20) na lekcjach wychowawczych podejmują tematykę zagrożeń związanych z rozprzestrzenianiem się wirusa i profilaktyki opartej na przestrzeganiu właściwych zasad higieny.

Nauczyciele:

- 1) oddziałują wychowawczo na uczniów niezależnie od przypisanych im funkcji dydaktycznych;
- 2) odpowiadają za życie, zdrowie i bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole, podczas wyjazdów i wyjazdów szkolnych; udzielają pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych w oparciu o rozpoznane potrzeby uczniów, informują o potrzebach związanych z problemami w nauce oraz o przejawianych zdolnościach;
- 3) wspierają swoją postawą i działaniami pedagogicznymi rozwój psychofizyczny uczniów, ich zdolności i zainteresowania;
- 4) inspirują uczniów do twórczych poszukiwań, aktywności i samodzielności;
- 5) kształcą i wychowują dzieci w duchu patriotyzmu;
- 6) reagują na przejawy nietolerancji, dyskryminacji i innych negatywnych zachowań;
- 7) dążą w swojej pracy do integracji zespołu klasowego, angażując w życie klasy wszystkich uczniów;
- 8) wspólnie z pedagogiem i psychologiem zabiegają o różne formy pomocy wychowawczej i materialnej dla uczniów, dostosowują wymagania edukacyjne do specyficznych potrzeb ucznia;
- 9) współtworzą atmosferę życzliwości i zrozumienia, budzą szacunek swoją wiedzą, kompetencją i postawą;
- 10) proponują uczniom pozytywne formy wypoczynku dostępne w szkole i poza nią;

11) realizują w toku pracy wychowawczej treści i cele Programu Wychowawczo – Profilaktycznego szkoły.

Samorząd Uczniowski:

- 1) przestrzega regulaminu szkoły;
- 2) współorganizuje imprezy i akcje szkolne;
- 3) zna i przestrzega normy zachowania obowiązujące członków społeczności szkolnej;
- 4) akceptuje innych uczniów i szanują ich prawa, wydają opinie w przypadku przyznawanych kar zgodnie ze Statutem Szkoły;
- 5) współtworzy społeczność szkolną i wykorzystują swe prawo do samorządności;
- 6) kieruje swym rozwojem i stają się coraz bardziej samodzielni;
- 7) prowadzi zdrowy tryb życia, dbają o swoje środowisko;
- 8) ma szacunek do kultury, języka i tradycji narodowej;
- 9) uczestniczy w opiniowaniu dokumentów szkolnych (Statut Szkoły, Program Wychowawczo – Profilaktyczny).

Współpraca szkoły ze środowiskiem

1. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Nr 2 w Zamościu:

- korzystanie z zaleceń poradni podczas pracy z uczniem mającym trudności w nauce lub zaburzenia w zachowaniu;
- kierowanie uczniów z problemami dydaktyczno – wychowawczymi na badania, konsultacje;
- zapraszanie pracowników na spotkania z nauczycielami i rodzicami, prowadzenie warsztatów, szkoleń.

2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej:

- finansowanie obiadów oraz zakupu podręczników i przyborów szkolnych dzieciom z rodzin najuboższych;
- udział pedagoga szkolnego w spotkaniach dotyczących: zakładania Niebieskiej Karty, Posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie.

3. Policja:

- spotkania uczniów z policjantem – pogadanki nt. „Bezpieczna droga do szkoły”, „Przestępczość i odpowiedzialność nieletnich”, „Bezpieczeństwo w czasie ferii zimowych i wakacji letnich”;
- współpraca w zakresie rozwiązywania poważnych problemów wychowawczych z uczniami (indywidualne rozmowy, wizyty w domach rodzinnych wychowanków).

4. Straż Pożarna:

- wycieczki dzieci przedszkolnych i uczniów klas I-III do Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Zamościu.
- prelekcje dla uczniów;
- przeprowadzanie różnorodnych akcji dotyczących niebezpieczeństw i zagrożeń czyhających na uczniów, sposoby ich zapobiegania - próbna ewakuacja.

5. Urząd Gminy w Grabowcu:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
 - współpraca w zakresie realizowanych w szkole działań profilaktycznych: programy profilaktyczne, konkursy wiedzy, spektakle profilaktyczne, pomoce dydaktyczne do realizacji ww. działań (DVD, kasety video, poradniki, itd.).

7. Parafia Rzymskokatolicka św. Mikołaja w Grabowcu:

- udział sztandaru szkolnego w uroczystościach kościelnych o wymowie patriotycznej (np. 3 Maja, 11 listopada, Mały Katyń);
- udział przedstawicieli Kościoła w uroczystościach szkolnych;
- udział w rekolekcjach wielkopostnych.

8. Gminna Biblioteka Publiczna w Grabowcu:

- współpraca w zakresie organizowania konkursów, zajęć edukacji czytelniczej i medialnej, imprez gminnych;
- udział w organizowanych imprezach okolicznościowych, zajęciach; edukacyjnych, spotkaniach z ciekawymi ludźmi (aktorzy, pisarze,...);
- spektakle teatrów objazdowych, występy artystów.

9. Sąd:

- spotkania i rozmowy z kuratorami nt. podopiecznych (sytuacja rodzinna, wyniki w nauce, zachowaniu).

10. Przychodnia Zdrowia w Grabowcu:

- badania bilansowe uczniów;
- fluoryzacja zębów;
- pogadanki o zdrowiu.

11. Gabinet stomatologiczny:

- fluoryzacja zębów;
- lakowanie zębów;
- indywidualna opieka stomatologa.

12. Inne szkoły:

- organizowanie międzyszkolnych imprez sportowych;
- współpraca podczas organizowania konkursów przedmiotowych;
- udział nauczycieli w pracach komisji egzaminacyjnych.

13. Inne instytucje, stowarzyszenia oraz organizacje w zależności od potrzeb:

- Poradnie specjalistyczne;
- Instytut Pamięci Narodowej;
- PCK;
- Nadleśnictwo Strzelce;
- Bank Spółdzielczy w Grabowcu;
- SANEPID – programy profilaktyczne.

Program wychowawczo-profilaktyczny

Etap I (uczniowie klas I – III szkoły podstawowej)

Zadanie ogólne	Zadania szczegółowe	Odpowiedzialni	Oczekiwane efekty
<p>Bezpieczeństwo w szkole w świetle przepisów szkolnych- zachowanie w sytuacjach niebezpiecznych</p>	<p>Przeprowadzenie pogadanki dotyczącej przestrzegania zasad bezpieczeństwa higieny i zabawy – nauki, w tym także procedurami w związku z COVID-19 oraz zapoznanie z prawami i obowiązkami ucznia.</p> <p>Zajęcia wychowawczo-profilaktyczne związane z zagrożeniem COVID 19 pt. Wspieranie ucznia w kryzysie</p>	<p>Nauczyciele Pedagog Psycholog</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzega zasad bezpieczeństwa higieny pracy i zabawy oraz zasad wynikających z zagrożenia COVID-19 - zna i stosuje reguły bezpieczeństwa w ruchu drogowym - zna i stosuje zasady właściwego przebywania i korzystania ze świetlicy i autobusu szkolnego
	<p>Zapoznanie uczniów z obowiązującymi regulaminami pracowni, sali gimnastycznej, placu zabaw, sali zabaw, wycieczek oraz procedurami postępowania w sytuacji zagrożenia, zasad bezpiecznego poruszania się na ulicy poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęcia edukacyjne - konkursy - przedstawienia - wyjścia - wycieczki - prowadzenie różnych akcji „Bezpieczne wakacje”, „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczni na drodze”, 	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	
	<p>Organizacja spotkań z przedstawicielami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Policji - Straży Pożarnej, - pielęgniarką szkolną 	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Zapoznanie uczniów z zasadami bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym – pokaz, pogadanki, wycieczki.</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Przypominanie przed każdą wycieczką o stosowaniu reguł bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym.</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Uczestniczenie w akcjach ogólnopolskich dotyczących bezpieczeństwa.</p>	<p>Nauczyciele</p>	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Podnoszenie standardów związanych z bezpieczną szkołą: - dyżury nauczycieli - monitoring	Nauczyciele	
	Zapoznanie uczniów klasy pierwszej oraz nowych uczniów innych klas z miejscami w zespole, po których będą się poruszali (klasa, łazienki, świetlica, gabinet pielęgniarki, sekretariat, gabinet dyrektora, stołówka, biblioteka, sala gimnastyczna, gabinet pedagoga i logopedy, gabinet stomatologa).	Wychowawcy	
	Przekazanie zasad bezpiecznego poruszania się po budynku szkolnym.	Wychowawcy	
	Omówienie bezpiecznego korzystania z drogi w różnych porach roku.	Wychowawcy Rodzice	
	Zapoznanie z zasadami właściwego przebywania uczniów w świetlicy.	Wychowawcy świetlicy	
	Zapoznanie z zasadami właściwego korzystania z autobusu szkolnego (oczekiwania na autobus, przejazdu autobusem, wsiadania i wysiadania z autobusu).	Wychowawcy świetlicy	
	Dostosowanie krzesełek i stolików do wzrostu ucznia (zmierzenie uczniów wg miary wykonanej do tych potrzeb a znajdującej się w dwóch miejscach w zespole – specjalne listwy na ścianie).	Wychowawcy	
	Zorganizowanie próbnej ewakuacji z budynku zespołu.	Wychowawcy Nauczyciele	
	Okazywanie szacunku członkom rodziny – uwrażliwienie na przemoc wobec starszych, chorych, słabszych - pogadanki.	Wychowawcy Rodzice	Uczeń: - okazuje szacunek członkom rodziny oraz osobom starszym, słabszym - potrafi zorganizować sobie czas wolny
	Podkreślanie wzajemnej pomocy w rodzinie poprzez pogadanki.	Wychowawcy	

Program wychowawczo-profilaktyczny

Wzmacnianie więzi emocjonalnej z rodziną Przekazywanie systemów wartości	Przyjmowanie obowiązków i sumienne ich wykonywanie – pogadanki, obserwacje.	Wychowawcy	w sposób pożyteczny i atrakcyjny dla siebie - uczestniczy w życiu społecznym
	Odpowiednie zagospodarowywanie wolnego czasu – pogadanki.	Wychowawcy	
	Zorganizowanie pikniku rodzinnego 2021.	Wychowawcy Rodzice	
	Spotkanie Mikołajkowe.	Wychowawcy Rodzice	
Dziecko uczniem i współgospodarzem klasy	Zapoznanie z: - kolegami w klasie, - prawami i obowiązkami ucznia, - czynnościami i obowiązkami dyżurnego, - czynnościami i obowiązkami gospodarza, zastępcy gospodarza, skarbnika. Wspólne ustalenie regulaminu zachowania się w klasie - kontrakty klasowe.	Wychowawcy SU	Uczeń: - wypełnia w sposób rzetelny i obowiązkowy powierzone mu role;
	Zapoznanie ze statutem zespołu, z programem wychowawczo-profilaktycznym.	Wychowawcy	
	Nadanie ról klasowych (gospodarz, zastępca gospodarza, skarbnik).	Wychowawcy	
Przeciwdziałanie przemocy i zachowaniom agresywnym	Warsztaty dla uczniów pozwalające na zdobycie umiejętności interpersonalnych - odpowiedni sposób reagować w sytuacji przemocy, konfliktu rówieśniczego.	Wychowawcy Specjaliści	Uczeń: - potrafi w odpowiedni sposób reagować w sytuacjach konfliktowych
	Pogadanki na temat zachowań agresywnych- kształtowanie umiejętności rozwiązywania konfliktów między uczniami bez agresji.	Wychowawcy Pedagog Psycholog	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<p>Lekcje z emocjami. „Jak dbać o swój nastrój?”</p>	<p>Wychowawcy Pedagog Psycholog</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia oraz identyfikuje emocje, - poznaje przyczyny określonych stanów emocjonalnych - rozpoznaje i wyraża uczucia, odzwierciedla swoje przeżycia;
<p>Kształtowanie właściwych postaw wobec innych ludzi, w tym z niepełnosprawnością. Komunikacja. Wolontariat</p>	<p>Warsztaty zwiększające integrację zespołu klasowego.</p>	<p>Wychowawcy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czuje się współgospodarzem klasy, - szanuje pracę innych, - jest tolerancyjny, asertywny, - umie okazywać bezinteresowną pomoc ludziom potrzebującym;
	<p>Poszanowanie pracy wszystkich pracowników szkoły – pogadanki, obserwacja.</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Budowanie postawy życzliwości, tolerancji dla innych ludzi w tym z niepełnosprawnością poprzez zajęcia edukacyjne i socjoterapeutyczne: „Komunikacja interpersonalna” „Umiejętność wyrażania własnego zdania i odmawiania” „Kształcenie zasad savoir vivre’u”.</p>	<p>Wychowawcy Pedagog Psycholog</p>	
	<p>Zaangażowanie uczniów w akcje organizowane na rzecz społeczności, ludzi potrzebujących- zbiórka żywności</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Uczeń wspiera akcje charytatywne organizowane na terenie szkoły „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”, „Góra grosza” zbiórka darów dla domu dziecka, zbiórka plastikowych nakrętek, kilometry dobra.</p>	<p>Wychowawcy SU Opiekun PCK</p>	
	<p>Uczeń korzysta z różnych źródeł informacji, zbiorów bibliotecznych, multimedialnych i Internetu.</p> <p>Bierze udział w konkursach czytelniczych.</p> <p>Uczeń współorganizuje apele o aktualnej tematyce.</p> <p>Uczeń jest aktorem w teatryku szkolnym.</p>	<p>Bibliotekarze Wychowawcy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystuje dostępne źródła informacji

Program wychowawczo-profilaktyczny

<p>Zapoznanie uczniów ze sposobami zdobywania informacji – edukacja czytelniczo-medialna</p>	<p>Uczeń uczestniczy w uroczystościach bibliotecznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pasowanie uczniów klas I na czytelników, - „Dzień głośnego czytania”, - Obchody Międzynarodowego Miesiąca Bibliotek Szkolnych” - Światowy Dzień Pluszowego Misia - Międzynarodowy Dzień Książki dla dzieci - udział w akcjach „Narodowe czytanie”, Cała Polska czyta dzieciom <p>Propagowanie i zachęcanie uczniów do czytania książek.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje zainteresowanie książkami
<p>Profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu i tzw. nowych mediów</p>	<p>Konkursy plastyczne „Bezpieczeństwo w sieci”.</p> <p>Współpraca z instytucjami - warsztaty</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procedury postępowania w przypadku wystąpienia cyberprzemocy. <p>Pogadanki, lekcje tematyczne „Jak bezpiecznie poruszać się po Internecie”, „Komputer oraz smartfon to nie wszystko”.</p> <p>Platformy społecznościowe i nowe aplikacje pobierane na smartfony.</p> <p>Wykorzystanie w procesach edukacyjnych narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia na odległość. Bezpieczne i efektywne korzystanie z technologii cyfrowych.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p> <p>Wychowawcy Nauczyciel informatyki</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jest świadomy zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu, portali społecznościowych
<p>Kształtowanie przynależności do społeczności szkolnej, lokalnej i regionalnej</p>	<p>Uczeń uczestniczy w uroczystościach szkolnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoczęcie roku szkolnego, -ślubowanie uczniów klas pierwszych (część artystyczna, pasowanie na ucznia, wręczenie dyplomu pasowania na ucznia i upominku), - Pasowanie na wychowanka świetlicy, - Dzień Nauczyciela, - Dzień Papieski, - Dzień Patrona, 	<p>Wychowawcy Wychowawcy świetlicy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - współorganizuje i uczestniczy w uroczystościach i imprezach szkolnych

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<ul style="list-style-type: none"> - Dzień Dziecka, - Zakończenie roku szkolnego. 		<ul style="list-style-type: none"> - uczeń poznaje i kultywuje tradycje narodowe, regionalne
	<p>Uczeń przygotowuje uroczystości oddziałowe i święta okolicznościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dzień Chłopca (upominki, poczęstunek), - Mikołajki (wizyta „Mikołaja” z prezentami), - Boże Narodzenie (wspólny opłatek), - Dzień Babci i Dziadka, - Dzień Kobiet (upominki, poczęstunek), - Powitanie wiosny (topienie Marzanny), - Wielkanoc (pogadanki, śniadanie wielkanocne), - Dzień Matki i Ojca (część artystyczna). 	<p>Wychowawcy Katecheci Rodzice</p> <p>Wychowawcy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń jest wrażliwy na piękno otaczającego go świata
	<p>Uczeń uczestniczy w szkolnych imprezach kulturalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Andrzejki, - Tydzień Języków Obcych. 	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Uczeń bawi się na zabawach.</p>	<p>wychowawcy</p>	
	<p>Zapoznanie z pracą policji, ośrodka zdrowia, poczty, straży pożarnej, GOK-u, instytucji, zakładów pracy – wycieczki.</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Zapoznanie z pracą banku, urzędu gminy – wycieczka, rozmowa z pracownikami.</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Zwiedzanie najciekawszych zakątków naszej gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> -góra zamkowa, Siedlisko, Bronisławka – piesze wycieczki - Dańczypól, Grabowczyk – piesze wycieczki - Rogów i inne miejscowości gminy – autokarowe wycieczki. 	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Zapoznanie z najbliższymi miejscami pamięci narodowej: Pomnik na Grabowiec Górze, w Grabowcu, Góra „Trzech Krzyży”, kościół parafialny, cmentarz w Grabowcu.</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Opiekowanie się grobami żołnierskimi- zapalanie zniczy.</p>	<p>Wychowawcy</p>	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Ukazywanie piękna i bogactwa ojczyzny na przykładzie naszej miejscowości.	Wychowawcy	
Kształtowanie postaw patriotycznych, szacunku dla historii, tradycji, symboli narodowych	Uczeń uczestniczy w uroczystościach i świętach państwowych: - rocznica wybuchu II wojny światowej, - Narodowe Święto Niepodległości, - rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja.	Wychowawcy	Uczeń: - szanuje symbole narodowe, historię kraju, - prezentuje postawę patriotyczną
	Budzenie świadomości narodowej poprzez odpowiednią literaturę oraz opowiadania.	Nauczyciele	
	Budzenie szacunku dla symboli narodowych.	Nauczyciele	
Kształtowanie postaw prozdrowotnych. Propagowanie zdrowego stylu życia. Sport Turystyka	Uczeń bierze udział w programach edukacyjnych dotyczących zdrowia i higieny.	Wychowawcy Pielęgniarka	Uczeń: - dba o swoją higienę osobistą, - ma świadomość jak ważna jest zdrowa i zbilansowana dieta, racjonalnie się odżywia - dba o środowisko przyrodnicze
	Uczeń bierze udział w akcji „Sprzątanie Świata”.	SU Koordynatorzy	
	Uczeń bierze udział w spotkaniach z pielęgniarką szkolną, lekarzem, psychologiem, pedagogiem i logopedą szkolnym.	Wychowawcy Pedagog Psycholog Logopeda	
	Uczeń bierze udział w pogadankach dotyczących: - higieny, estetyki i kultury spożywania posiłków w stołówce szkolnej oraz w domu, - higieny osobistej ucznia, - korzystania z toalety, - zdrowego odżywiania, - promocji zdrowego stylu życia – czynników pozytywnych i negatywnych wpływających na zdrowie w tym wdychania dymu tytoniowego, spożywania napojów energetyzujących.	Wychowawcy Pielęgniarka	
	Pogadanki na temat racjonalnego odżywiania się Uczeń uczestniczy w programach i projektach: - „Śniadanie daje moc”	Wychowawcy Nauczyciele	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Wizyty w gabinecie stomatologicznym.	Wychowawcy	
	Organizacja wycieczek, wyjazdów do kina, teatru, na lodowisko, teatrzyków w siedzibie zespołu. Udział w zawodach sportowych, sks-ach.	Nauczyciele	
Wspieranie rozwoju intelektualnego ucznia - udział w konkursach - rozwijanie zdolności i umiejętności	Uczeń bierze udział w konkursach: - literackich, - plastycznych, - organizowanych przez LSCDN, WORD inne szkoły, szkoły sienkiewiczowskie, - wewnętrznych.	Nauczyciele	Uczeń: - rozwija swoje zdolności i umiejętności
	Uczeń bierze udział w konkursach: „Mistrz Poprawnej Pisowni”, „Mistrz Rachunków”.	Koordinator Nauczyciele	
Podniesienie kompetencji wychowawczo-profilaktycznych rodziców i pracowników szkoły w zakresie bezpiecznego korzystania z cyberprzestrzeni i profilaktyki uzależnień	Poradnictwo psychoedukacyjne dla rodziców prowadzone przez szkolnych specjalistów. Pedagogizacja rodziców w zakresie podniesienia kompetencji wychowawczych i umiejętności praktycznych szkolenie z obsługi programu Office 365	Psycholog Pedagog Nauczyciele informatyki	Uczeń: - uczestniczy i pomaga w nawiązywaniu współpracy szkoły z rodzicami, - rodzice nabywają nowe umiejętności praktyczne
	Pedagogizacja rodziców w zakresie podniesienia kompetencji wychowawczych.	Wychowawcy Psycholog Pedagog	
	Pedagogizacja rodziców na zebraniach z rodzicami w zakresie m.in. przeciwdziałania ryzykownym zachowaniom- nowe media (cyberprzemoc).	Wychowawcy	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<p>Przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród rodziców. „E-papierosy - zagrożenia” „Cyberprzemoc- zagrożenia”.</p>	<p>Wychowawcy Pedagog Psycholog</p>	
	<p>Procedury postępowania w przypadku wystąpienia cyberprzemocy i posiadania e-papierosa.</p>	<p>Wychowawcy Pedagog Psycholog</p>	
<p>Szkolny wzór – Henryk Sienkiewicz – nasz patron</p>	<p>Uczeń: - poznaje patrona zespołu, - rozpoznaje patrona na zdjęciach, obrazach, - wskazuje miejsca w budynku poświęcone patronowi, - urządza „Kącik Patrona Zespołu” (np. wystawkę prac uczniowskich o Patronie), - uczestniczy w konkursach związanych z patronem, - utrzymuje kontakty z uczniami z zaprzyjaźnionych szkół sienkiewiczowskich, - odwiedza muzea Henryka Sienkiewicza, - odwiedza zaprzyjaźnione szkoły sienkiewiczowskie, - bierze udział w mszy rocznicowej nadania imienia zespołowi, - wykonuje prace o tematyce sienkiewiczowskiej, - bierze udział w wycieczce śladami pobytu W. Czachórskiego i H. Sienkiewicza na terenie gminy Grabowiec.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Uczeń: - dostrzega znaczenie tradycji szkolnych i narodowych w życiu społeczeństwa - angażuje się we współpracę ze środowiskiem lokalnym z uwzględnieniem środowiska artystycznego</p>

Program wychowawczo-profilaktyczny

Etap II (uczniowie klas IV – VIII szkoły podstawowej)

Zadanie ogólne	Zadania szczegółowe	Odpowiedzialni	Oczekiwane efekty
<p>Bezpieczeństwo w szkole w świetle przepisów szkolnych-wychowanie komunikacyjne.</p>	<p>Zapoznanie uczniów z obowiązującymi regulaminami pracowni, sali gimnastycznej, placu zabaw, sali zabaw, wycieczek oraz procedurami postępowania w sytuacji zagrożenia, zasad bezpiecznego poruszania się na ulicy poprzez</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęcia edukacyjne - konkursy - przedstawienia - wyjścia - wycieczki - prowadzenie różnych akcji „Bezpieczne wakacje”, „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczni na drodze”, <p>Zapoznanie z procedurami w związku z COVID-19. Zajęcia wychowawczo-profilaktyczne związane z zagrożeniem COVID 19 pt. Wspieranie ucznia w kryzysie. Spotkania z przedstawicielami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Policji - Straży Pożarnej, - pielęgniarką szkolną. 	<p>Nauczyciele Pedagog Psycholog</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzega zasad bezpieczeństwa higieny pracy i zabawy - zna i stosuje reguły bezpieczeństwa w ruchu drogowym - zna i stosuje zasady właściwego przebywania i korzystania ze świetlicy i autobusu szkolnego
	<p>Przypomnienie zasad bezpieczeństwa obowiązujących uczniów podczas przebywania w szkole oraz poza nią.</p>	<p>Nauczyciele</p>	
	<p>Zapoznanie z zasadami właściwego korzystania z autobusu szkolnego (oczekiwania na autobus, przejazdu autobusem, wsiadania i wysiadania z autobusu). Zapoznanie z zasadami właściwego przebywania uczniów w świetlicy.</p>	<p>Wychowawcy Wychowawcy świetlicy</p>	
	<p>Dostosowanie krzesełek i stolików do wzrostu ucznia (zmierzenie uczniów wg miary wykonanej do tych potrzeb, a znajdującej się w dwóch miejscach w zespole – specjalne listwy na ścianie).</p>	<p>Wychowawcy</p>	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Zorganizowanie próbnej ewakuacji z budynku zespołu.	Wychowawcy	
	Przypominanie zasad bezpieczeństwa przed każdą wycieczką i rajdem.	Organizatorzy	
	Zorganizowanie kursu na kartę rowerową.	Koordinator	
	Zorganizowanie spotkania z policjantem, strażakiem, pielęgniarką.	Wychowawcy	
	Przeprowadzenie pogadanki o konieczności zachowania ostrożności podczas zabaw na lodzie, śniegu, nad wodą – przed feriami zimowymi i wakacjami.	Wychowawcy Nauczyciele w-f	
	Zapewnienie dyżurów podczas przerw między lekcjami.	Nauczyciele	
	Zapewnienie opieki świetlicowej uczniom oczekującym na szkolny autobus po zakończeniu zajęć.	Nauczyciele prowadzący dodatkowe zajęcia pozalekcyjne Wychowawcy świetlicy	
	Opieka podczas dowożenia autobusem szkolnym.	Nauczyciele Opiekunowie	
	Organizowanie zajęć opiekuńczo-wychowawczych podczas dni dodatkowo wolnych od zajęć dydaktycznych.	Nauczyciele	
<p>Wzmacnianie więzi emocjonalnej Rodzice – moi pierwsi wychowawcy Przekazywanie systemów wartości</p>	<p>Kształcenie i rozwijanie umiejętności skutecznej komunikacji oraz pogłębianie uczuć rodzinnych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pogadanki na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny, budowy prawidłowych relacji dziecko – rodzic, - uwrażliwienie na potrzebę pomocy starszym, chorym, słabszym, - promowanie wartości rodzinnych, - wdrażanie treści wychowawczych na podstawie omawianych lektur, - kultywowanie tradycji obchodów świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy jako świąt spędzanych w gronie rodzinnym. 	<p>Wychowawcy Rodzice Katecheci</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szanuje rodziców, osoby starsze i chore, - przygotowuje się do przyjmowania obowiązków w rodzinie,

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Uczestnictwo (zapraszanie) lub zaangażowanie rodziców do współpracy przy realizacji uroczystości/imprez szkolnych i klasowych, zawodów sportowych.	Wychowawcy Rodzice	<ul style="list-style-type: none"> - zna zawody i pasje rodziców, - prawidłowo wykonuje obowiązki rodzinne, - kultywuje zwyczaje i tradycje rodzinne
	Prowadzenie warsztatów przez rodziców w ramach „Spotkań z ciekawymi ludźmi”-prezentacja zawodów rodziców.		
	Odpowiednie zagospodarowywanie wolnego czasu – pogadanki.	Wychowawcy	
Uczeń współgospodarzem klasy i szkoły	Przypomnienie: <ul style="list-style-type: none"> - praw i obowiązków ucznia, - czynności i obowiązków dyżurnego, - czynności i obowiązków gospodarza, zastępcy gospodarza, skarbnika, łącznika z biblioteką. 	Wychowawcy SU	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> - dba o sprzęt, pomoce szkolne, - wykonuje gazetki, - stosuje się do ustalonych reguł, - wywiązuje się z powierzonych mu ról klasowych, - uczestniczy w wyborach władz SU, opiekuna SU,
	Nadanie ról klasowych (gospodarz, zastępca gospodarza, skarbnik).	Wychowawcy	
	Zapoznanie ze zmianami w statucie zespołu, programie wychowawczo-profilaktycznym.	Wychowawcy	
Tworzenie przyjaznej atmosfery w klasie i w szkole. Kształtowanie właściwych postaw wobec innych, dbałość o kulturę języka	Tworzenie przyjaznej atmosfery w klasie i w szkole- integracja uczniów.	Wychowawcy Nauczyciele	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje postawy negatywne społecznie i nie akceptuje ich, - jest dobrym kolegą - umie okazać przyjaźń, sympatię,
	Pomoc w adaptacji uczniom klas IV, Zajęcia integrujące klasę: „Poznajmy się lepiej”, „Tworzymy naszą klasę” „Jak się czuję w mojej klasie”.	Wychowawcy Pedagog Psycholog	
	Integrowanie uczniów na poziomie klas równoległych i szkoły spotkania, wyjazdy integracyjne.	Wychowawcy	
	Opracowanie zasad obowiązujących w szkole wraz z uczniami i przekazanie ich do podpisu uczniom i wychowawcy.		

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Omawianie z uczniami zagadnień związanych z normami w zachowaniu.	Wychowawcy Nauczyciele	- jest koleżeński i tolerancyjny
	Upowszechnienie idei akceptacji różnorodności uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uczenie wzajemnego szacunku, tolerancji dla inności, koleżeństwa.	Wychowawcy Pedagog Psycholog	
	„Skrzynka uczniowska” – sposób na anonimowe zgłaszanie problemów dotyczących relacji nauczyciel-uczeń.	SU	
	<p>Uczeń nawiązuje właściwe relacje interpersonalne z kolegami oraz nauczycielami i innymi pracownikami szkoły poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywne słuchanie i parafrazowanie wypowiedzi uczniowskich - prowadzenie z uczniami dyskusji i rozmów indywidualnych - rozmowy z psychologiem i pedagogiem - udzielanie uczniom pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów - wspólne przygotowanie imprez i przedsięwzięć szkolnych - „skrzynka uczniowska” – sposób na anonimowe zgłaszanie problemów dotyczących relacji nauczyciel – uczeń - powołanie zespołu uczniów do mediacji rówieśniczej <p>Możliwość interwencji u Rzecznika Praw Ucznia.</p>	SU Wychowawcy Specjaliści Nauczyciele	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dba o kulturę języka i odpowiedzialność za słowa, - zna pojęcie zachowania asertywnego, agresywnego, uległego i psychomanipulacji - posiada umiejętność rozpoznawania tych rodzajów zachowań
	<p>Wspieranie ucznia i rozbudzanie prawidłowego kierunku jego rozwoju w zakresie poznawania siebie, podnoszenia poczucia własnej wartości i wiary w siebie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie zajęć psychoterapeutycznych przez wychowawców, pedagoga, psychologa, nauczycieli. 		

Program wychowawczo-profilaktyczny

<p>Angażowanie rodziców w życie szkoły</p>	<p>Zapraszanie rodziców do udziału i współorganizowania imprez szkolnych, dyskotek, imprez rekreacyjno – sportowych</p> <ul style="list-style-type: none"> - włączanie rodziców w rozwiązywanie konfliktów uczniów – uczniów, uczniów – nauczyciel - zbieranie od rodziców informacji i opinii nt. funkcjonowania szkoły i jej działań profilaktyczno – wychowawczych - informowanie rodziców o efektach pracy dydaktyczno – wychowawczo – profilaktycznej - pedagogizacja rodziców na zebraniach ogólnych i klasowych 		<p>Rodzice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czują się współgospodarzami szkoły - uczestniczą wspierają pracę wychowawczą
<p>Kształtowanie przynależności do społeczności szkolnej, lokalnej i regionalnej</p>	<p>Uczeń przygotowuje uroczystości oddziałowe i święta okolicznościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dzień Chłopca (upominki, poczęstunek), - Mikołajki (wizyta „Mikołaja” z prezentami), - Boże Narodzenie (wspólny opłatek), - Dzień Kobiet (upominki, poczęstunek), - Rocznica śmierci Papieża Jana Pawła II - Wielkanoc (pogadanki), - Dzień Papieski 	<p>Wychowawcy Rodzice Katecheci</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna symbole narodowe i regionalne, - bierze udział w przygotowaniu uroczystości szkolnych
	<p>Zapoznanie z pracą Urzędu Gminy w Grabowcu – np. wycieczka, rozmowa z pracownikami, spotkanie z wójtem.</p>	<p>Wychowawcy</p>	
	<p>Zwiedzanie muzeów regionalnych w Zamościu, Hrubieszowie, Chełmie.</p>	<p>Nauczyciele</p>	
	<p>Opiekowanie się grobami żołnierskimi, nauczycieli, księży.</p>	<p>Nauczyciele Wychowawcy</p>	
	<p>Utożsamianie się z powiatem i województwem, do którego należymy.</p>	<p>Nauczyciele</p>	
	<p>Uczeń przygotowuje część artystyczną uroczystości lokalnych.</p>	<p>Organizatorzy Opiekunowie</p>	
	<p>Gromadzenie materiałów na temat Zamojszczyzny, Lubelszczyzny.</p>	<p>Bibliotekarze</p>	

Program wychowawczo-profilaktyczny

<p>Kształtowanie postaw patriotycznych, szacunku dla historii, tradycji, symboli narodowych</p>	<p>Uczeń przygotowuje obchody świąt państwowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rocznica napaści na Polskę przez Niemcy, - Narodowe Święto Niepodległości, - rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja. 	<p>Nauczyciele historii Wychowawcy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna symbole narodowe - okazuje należyty szacunek - rozumie ich znaczenie, - wie jak się wobec nich zachować
	<p>Budzenie szacunku dla symboli narodowych.</p>	<p>Nauczyciele</p>	
	<p>Uczeń właściwie uczestniczy w uroczystościach szkolnych i świątach państwowych.</p>	<p>Nauczyciele Wychowawcy</p>	
<p>Zapoznanie uczniów ze sposobami zdobywania informacji – edukacja czytelniczno-medialna</p>	<p>Uczeń korzysta z różnych źródeł informacji, zbiorów bibliotecznych, multimedialnych i Internetu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dzień bezpiecznego Internetu - Dzień pisarzy w bibliotece 	<p>Nauczyciele informatyki Bibliotekarze</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jest świadomy zagrożeń wynikających z tzw. „nowych mediów”
	<p>Uczeń bierze udział w konkursach i uroczystościach organizowanych przez bibliotekę.</p>	<p>Bibliotekarze</p>	
	<p>Zorganizowanie przedstawień teatru w siedzibie zespołu.</p>		
	<p>Zorganizowanie spotkania z aktorem, pisarzem, podróżnikiem.</p>		
<p>Profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu i tzw. nowych mediów</p>	<p>Procedury postępowania w przypadku wystąpienia cyberprzemocy.</p>	<p>Wychowawcy Pedagog Psycholog</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prawidłowo funkcjonuje w środowisku cyfrowym
	<p>Zajęcia edukacyjne, pogadanki „Jak bezpiecznie poruszać się w Sieci”.</p>	<p>Nauczyciele Pedagog</p>	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Prezentacje multimedialne- zapoznania uczniów ze zbiorem zasad przyzwoitego zachowania obowiązujących wszystkich użytkowników w sieci Internet.	Psycholog	
	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród rodziców. „Cyberprzemoc - zagrożenia- konsekwencje prawne”. Wykorzystanie w procesach edukacyjnych narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia na odległość. Bezpieczne i efektywne korzystanie z technologii cyfrowych.		
<p>Kształtowanie postaw prozdrowotnych Propagowanie ekologicznego stylu życia</p>	Uczeń bierze udział w programach edukacyjnych o tematyce ekologicznej i zdrowotnej.	Nauczyciele	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dba o swoje zdrowie, - rozumie konieczność ekologicznych zachowań, - zna zasady zdrowego stylu życia, higieny psychicznej i fizycznej.
	Uczeń bierze udział w spotkaniu z lekarzem.	Wychowawcy	
	Uczeń bierze udział w spotkaniach z pielęgniarką, pedagogiem i logopedą, psychologiem.	Wychowawcy Pedagog Pielęgniarka Psycholog Logopeda	
	Promocja zdrowego trybu życia – znajomość czynników pozytywnych i negatywnych wpływających na zdrowie: - prezentacja filmów edukacyjnych i broszurek informacyjnych dotyczących skutków palenia tytoniu; - zapoznanie uczniów ze skutkami używania alkoholu przez dzieci i młodzież.	Wychowawcy Pedagog Psycholog	
	Zorganizowanie konkursu czystości sal.	SU	
	Udział uczniów w zajęciach sportowych i zawodach.	Nauczyciele w-f	
	Organizacja wyjazdów na lodowisko do Zamościa.	Wychowawcy	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<p>Uczeń bierze udział w akcjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Sprzątanie Świata”, - sprzątania najbliższego otoczenia – podwórka gospodarstwa. 	Wychowawcy	
	Poznanie pomników ochrony przyrody oraz parków krajobrazowych na terenie województwa.	Nauczyciele	
	Przeprowadzenie pogadanki o umiejętnym korzystaniu z bogactw naturalnych.		
	Uczeń bierze udział w konkursach o tematyce ekologicznej.	Organizatorzy	
	Uczeń należy do: SK PCK.	Opiekun	
	Uczeń bawi się na dyskotekach i balu ósmoklasisty.	Wychowawcy	
<p>Profilaktyka uzależnień. Prowadzenie edukacji uczniów w zakresie profilaktyki antynikotynowej, alkoholowej i antynarkotykowej</p>	<p>Przeprowadzanie lekcji wychowawczych, pogadanek w klasach IV - VIII na temat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkodliwości palenia tytoniu oraz e-papierosów, - spożywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy, - napojów energetyzujących, leków stosowanych powszechnie do leczenia infekcji i ich szkodliwości dla zdrowia. 	<p>Wychowawcy Pedagog Psycholog</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jest świadomy zagrożeń wynikających z uzależnienia od substancji psychoaktywnych
<p>Profilaktyka przemocy i agresji oraz zapewnienie bezpieczeństwa, przyjaznego klimatu w szkole</p>	<p>Edukacja uczniów w zakresie radzenia sobie z uczuciami i emocjami oraz w zakresie obrony przed czyjąś agresją - lekcje wychowawcze</p> <ul style="list-style-type: none"> - pogadanki, - warsztaty umiejętności interpersonalnych, - konsekwentne reagowanie na wszelkie przejawy agresji w szkole. 	<p>Wychowawcy Specjaliści</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi korygować własne postępowanie i postawy zgodne z normą moralną i społeczną
	<p>Prowadzenie warsztatów o tematyce: Agresji mówimy NIE. STOP wulgaryzmom.</p>	<p>Wychowawcy Specjaliści</p>	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	Realizacja punktowego systemu oceny zachowania zawartego w statucie szkoły.		- potrafi radzić sobie z trudnościami wieku młodzieńczego.
Uczeń jako uczestnik konkursów- rozwijanie zainteresowań i uzdolnień	Uczeń bierze udział w konkursach polonistycznych np.: - konkurs ortograficzny „O pióro Henryka Sienkiewicza” - konkurs czytelniczy „Mistrz czytania” - „Znajomość lektur – utworów H. Sienkiewicza”.	Nauczyciele	Uczeń: - aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju konkursach, - rozwija swoje zainteresowania
	Uczeń bierze udział w konkursach czytelniczych.	Bibliotekarze	
	Uczeń bierze udział w konkursach plastycznych np.: - „Moje Boże Narodzenie” - sceny z powieści Henryka Sienkiewicza.	Nauczyciele	
	Uczeń bierze udział w konkursach przedmiotowych organizowanych przez kuratorium oświaty oraz przez inne instytucje.	Nauczyciele	
	Uczeń bierze udział w konkursach: „Mistrz Ortografii”, „Mistrz Matematyki”.	Nauczyciele	
	Uczeń bierze udział w szkolnych konkursach sportowych, informatycznych i innych. Uczeń jest aktorem, piosenkarzem w szkolnych zespołach.	Nauczyciele	
Doradztwo zawodowe pomoc uczniom w wyborze przyszłego kierunku kształcenia	Uczeń poznaje różne zawody.	Doradca zawodowy	Uczeń: - zna swoje mocne strony, potrafi dokonać właściwego wyboru dotyczącego
	Wskazywanie czynników istotnych przy wyborze zawodu takich jak: zdrowie, uzdolnienia ,zainteresowania, predyspozycje charakterologiczne, uwarunkowania ekonomiczne i zapotrzebowanie rynku.		

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<p>Udostępnianie i rozpowszechnianie informacji o szkołach ponadpodstawowych.</p> <p>Udostępnianie i rozpowszechnianie informacji o kierunkach studiów i możliwości zatrudnienia absolwentów.</p> <p>Uczeń planuje swoją karierę zawodową, pogadanki, warsztaty, filmy edukacyjne, ankiety.</p> <p>Udział w dniach otwartych szkół.</p>		dalszego kształcenia i wyboru zawodu
Podniesienie kompetencji wychowawczo-profilaktycznych rodziców i pracowników szkoły	Poradnictwo psychoedukacyjne dla rodziców prowadzone przez szkolnych specjalistów.	Specjaliści	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy i pomaga w nawiązywaniu współpracy szkoły z rodzicami - rodzice nabywają nowych kompetencji
	Pedagogizacja rodziców w zakresie podniesienia kompetencji wychowawczych. Zapoznanie z procedurami w związku z COVID-19.	Wychowawcy	
	Pedagogizacja rodziców na zebraniach z rodzicami w zakresie m.in. przeciwdziałania ryzykownym zachowaniom z wykorzystaniem nowych mediów (cyberprzemoc).	Wychowawcy Specjaliści	
	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród rodziców. „Dopalaczek jak się przed tym bronić”, „E-papierosy – nowe fakty”, „Cyberprzemoc- zagrożenia”.	Wychowawcy Specjaliści	
	Współpraca z instytucjami – warsztaty. Procedury postępowania w przypadku palenia e-papierosa, wystąpienia cyberprzemocy. Cyberprzemoc- zagrożenia- konsekwencje prawne”.		
	Indywidualna psychoedukacja rodziców/opiekunów prowadzona w czasie dyżurów pedagoga, psychologa szkolnego.	Specjaliści	
Ukazywanie znaczenia czynnego wypoczynku	Zorganizowanie wycieczek do np.: Warszawy, Czarnolasu, Sandomierza, Kielc, Krakowa, Lublina.	Nauczyciele	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmuje działania w kierunku
	Zorganizowanie wyjazdów do kina, teatru.		

Program wychowawczo-profilaktyczny

na świeżym powietrzu- sport, turystyka	Zorganizowanie rajdu rowerowego – pomniki przyrody na terenie gminy, najciekawsze zakątki w naszym regionie.	Wychowawcy	poprawy zdrowia, higieny fizycznej i psychicznej - dostrzega możliwości wykorzystania czasu wolnego.
	Uczeń bierze udział w pieszym rajdzie niepodległościowym.		
	Uczeń bierze udział w rajdach pieszych i rowerowych.		
Wolontariat, wspieranie akcji charytatywnych	Przeprowadzenie pogadanki na temat „Dostrzeganie potrzeb i praw własnych oraz innych ludzi”	Wychowawcy	Uczeń: - angażuje się w niesienie pomocy osobom potrzebującym
	Organizowanie i udział uczniów w akcjach: Góra Grosza, Gorączka Żłota, WOŚP, Kilometry Dobra, Pola Nadziei oraz działania wspierające hospicjum w Łabuniach.	Wychowawcy	
Zaangażowanie rodziców w życie szkoły	Organizowanie zebrań dla rodziców, dni otwartych, wywiadówek, spotkań indywidualnych, zachęcenie do korzystania z dziennika elektronicznego jako formy kontaktu ze szkołą.	Wychowawcy	Uczeń: - pomaga włączyć rodziców w działania szkoły
	Uczestnictwo (zapraszanie) lub zaangażowanie rodziców do współpracy przy realizacji uroczystości/impresz szkolnych i klasowych, zawodów sportowych.	Wychowawcy Rodzice	
	Włączenie rodziców w rozwiązywanie konfliktów: uczeń-uczeń, uczeń-nauczyciel oraz ścisła współpraca z rodzicami.	Wychowawcy	
	Zbieranie od rodziców informacji, opinii dotyczących podejmowanych przez szkołę działań profilaktycznych.	Wychowawcy	
	Informowanie rodziców o osiągniętych efektach wynikających z realizacji szkolnego programu profilaktycznego.	Wychowawcy Nauczyciele	

Program wychowawczo-profilaktyczny

<p>Szkolny wzór – Henryk Sienkiewicz – nasz patron</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje patrona na zdjęciach, obrazach, - wskazuje miejsca w budynku poświęcone patronowi, - urządza „Kącik Patrona Zespołu” (np. wystawkę prac uczniowskich o Patronie), - uczestniczy w konkursach związanych z patronem, - bierze udział w mszy rocznicowej nadania imienia zespołowi; - utrzymuje kontakty z uczniami z zaprzyjaźnionych szkół sienkiewiczowskich, - odwiedza zaprzyjaźnione szkoły sienkiewiczowskie, - odwiedza muzea Henryka Sienkiewicza, - wykonuje prace o tematyce sienkiewiczowskiej, - bierze udział w rajdzie rowerowym śladami pobytu W. Czachórskiego i H. Sienkiewicza na terenie gminy Grabowiec. 	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostrzega znaczenie tradycji szkolnych i narodowych w życiu społeczeństwa - angażuje się we współpracę ze środowiskiem lokalnym z uwzględnieniem środowiska artystycznego
---	--	-----------------------------------	---

Etap III (liceum ogólnokształcące)

Zadanie ogólne	Zadania szczegółowe	Odpowiedzialni	Oczekiwane efekty
<p>Bezpieczeństwo i higiena pracy ucznia</p>	<p>Zorganizowanie próbnej ewakuacji z budynku zespołu.</p> <hr/> <p>Przypominanie zasad bezpieczeństwa przed każdą wycieczką i rajdem pieszym lub rowerowym. Zapoznanie z procedurami w związku z COVID-19</p> <hr/> <p>Przeprowadzenie pogadanek nt: higieny pracy umysłowej w szkole i w domu oraz efektywnego wypoczynku i ruchu na świeżym powietrzu.</p>	<p>Wychowawcy Nauczyciele</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzega zasad bezpieczeństwa higieny pracy; - zna i stosuje reguły bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Program wychowawczo-profilaktyczny

<p>Absolwent zespołu szkół</p>	<p>Zapoznanie uczniów i rodziców z egzaminem maturalnym, a w szczególności z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podstawą prawną egzaminu, - zasadami organizacji: strukturą i formą egzaminu - opisem egzaminu, - zasadami zwolnienia z egzaminu, - zgłoszeniem tematów do części ustnej, - deklaracją wyboru przedmiotów egzaminacyjnych oraz dokonywania zmian w deklaracji, - przebiegiem egzaminu, - komunikowaniem wyników, - trybem odwoławczym, - unieważnieniem egzaminu, - kolejnymi sesjami egzaminacyjnymi. 	<p>Wychowawcy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna zasady przeprowadzania egzaminu maturalnego
<p>Uczeń współgospodarzem szkoły</p>	<p>Uczeń uczestniczy w wyborach władz SU, opiekuna SU, Rzecznika Praw Ucznia.</p> <hr/> <p>Przypomnienie przepisów statutu zespołu, programu wychowawczo-profilaktycznym.</p> <hr/> <p>Nadanie ról klasowych (gospodarz, zastępca gospodarza, skarbnik).</p>	<p>SU Wychowawcy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dba o sprzęt, pomoce szkolne, - wykonuje gazetki, stosuje się do ustalonych reguł, - wywiązuje się z powierzonych mu ról klasowych,
<p>Uczeń aktywny</p>	<p>Uczeń przygotowuje obchody świąt państwowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rocznica napaści na Polskę przez Niemcy, - Narodowe Święto Niepodległości, - Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka 	<p>Nauczyciele historii Wychowawcy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<ul style="list-style-type: none"> - rocznica wysiedlenia Grabowca - rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja. 		<p>obchodach i uroczystościach,</p> <ul style="list-style-type: none"> - współorganizuje je - działa charytatywnie
	Uczeń przygotowuje uroczystości szkolne tj.: Dzień Nauczyciela, Dzień Papieski, Dzień Patrona, pożegnanie absolwentów, Dzień Kultury Europejskiej		
	Uczeń organizuje akcje charytatywne na terenie zespołu.		
Uczeń kreatorem własnej przyszłości	Uczeń planuje swoją karierę zawodową, pogadanki, warsztaty, filmy edukacyjne, ankiety.	Doradca zawodowy	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna swoje mocne strony, potrafi dokonać właściwego wyboru dotyczącego dalszego kształcenia i wyboru zawodu
Profilaktyka uzależnień- Używkom mówimy NIE	Uczeń bierze udział w spotkaniu z pielęgniarką, lekarzem, pedagogiem, psychologiem.	Wychowawcy, pielęgniarka, pedagog	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jest świadomy zagrożeń wynikających z uzależnienia od substancji psychoaktywnych
	Przeprowadzenie pogadanki dotyczącej zagrożeń współczesności: <ul style="list-style-type: none"> - zapoznanie uczniów ze skutkami nadużywania alkoholu - uświadomienie mechanizmu powstawania uzależnienia od dopalaczy, napojów energetyzujących, nikotyny, e-papierosów. - zapoznanie uczniów ze skutkami używania narkotyków, dopalaczy. - upowszechnienie wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi oraz zagrożeń i niebezpieczeństw związanych z nieostrożnym podejmowaniem aktywności zarobkowej za granicą. 	Wychowawcy, pielęgniarka, pedagog	
	Promocja zdrowego trybu życia – znajomość czynników pozytywnych i negatywnych wpływających na zdrowie: <ul style="list-style-type: none"> - prezentacja filmów edukacyjnych i broszurek informacyjnych dotyczących skutków palenia tytoniu, 	Wychowawca, pielęgniarka, pedagog,	

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<ul style="list-style-type: none"> - zapoznanie uczniów ze zdrowotnymi, społecznymi (w tym przemoc w rodzinie) i prawnymi (w tym wypadki spowodowane pod wpływem alkoholu) skutkami używania alkoholu przez dzieci i młodzież, - promocja życia w trzeźwości i abstynencji 		
	Prezentowanie prasy, broszurek prozdrowotnych.	Bibliotekarze, wychowawcy	
	<p>Ukazywanie sposobów na nadmierne emocje, energię:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiedzanie wystaw dzieł sztuki wyrażających emocje twórców, - uczestnictwo w koncertach, - wybór muzyki – pogadanki, prezentacje, dyskusje, - wybór dyscypliny sportowej – pogadanki, dyskusje, - rola sportu w pozbywaniu się nadmiernych emocji – pogadanki. 	Wychowawcy oddziałów klasy II	
<p>Ekologia wokół nas Sport, turystyka, kultura</p>	<p>Uczeń bierze udział w akcjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Sprzątanie Świata”, - sprzątania najbliższego otoczenia – podwórka gospodarstwa 	SU, koordynatorzy akcji	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmuje działania w kierunku poprawy zdrowia, higieny fizycznej i psychicznej - dostrzega możliwości wykorzystania czasu wolnego
	Uczeń podejmuje akcje ekologiczne na terenie gminy.	Nauczyciele	
	Uczeń bierze udział w konkursach przedmiotowych	Nauczyciele	
	Uczeń bierze udział w konkursach o tematyce ekologicznej.	Nauczyciele	
	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje część artystyczną uroczystości lokalnych, - reprezentuje szkołę w poczcie sztandarowym, 	Organizatorzy, opiekunowie	
	Opiekowanie się grobami żołnierskimi, nauczycieli, księży	Nauczyciele, katecheta	
	Zorganizowanie wycieczek według potrzeb	Wychowawcy, rodzice	
	Zorganizowanie wyjazdów do kina.	Wychowawcy, nauczyciele	
Zorganizowanie wyjazdów do teatru, galerii obrazów	Wychowawcy, nauczyciele języka		

Program wychowawczo-profilaktyczny

		polskiego, muzyki, plastyki	
	Zorganizowanie przedstawień teatru w siedzibie zespołu.	Wychowawcy	
	Przedstawienie jasełek bożonarodzeniowych.	Katecheci	
	Uczeń właściwie uczestniczy w uroczystościach szkolnych i świętach państwowych.	Wychowawcy	
	Uczeń bawi się na zabawach i balu studniówkowym.	Wychowawcy	
Szkolny wzór – Henryk Sienkiewicz – nasz patron	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje patrona na zdjęciach, obrazach, - uczestniczy w konkursach związanych z patronem, - organizuje międzyszkolne konkursy związane z patronem, - bierze udział w mszy rocznicowej nadania imienia zespołowi, - utrzymuje kontakty z uczniami z zaprzyjaźnionych szkół sienkiewiczowskich, - odwiedza muzea Henryka Sienkiewicza, - odwiedza zaprzyjaźnione szkoły sienkiewiczowskie, - wykonuje prace o tematyce sienkiewiczowskiej, - uczestniczy w rajdzie rowerowym śladami pobytu W. Czachórskiego i H. Sienkiewicza na terenie gminy Grabowiec, - uczestniczy w zlocie szkół sienkiewiczowskich. 	Wychowawcy, nauczyciele	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostrzega znaczenie tradycji szkolnych i narodowych w życiu społeczeństwa; - angażuje się we współpracę ze środowiskiem lokalnym z uwzględnieniem środowiska artystycznego

Kryteria efektywności.

1. Wszyscy uczniowie naszej szkoły są poddani oddziaływaniom tego programu.
2. Wszyscy nauczyciele realizują *Program Wychowawczo - Profilaktyczny*, a w szczególności nauczyciele wychowawcy uwzględniają jego treści podczas planowania i realizacji klasowych planów pracy.
3. Rodzice uczniów naszej szkoły znają i akceptują program oraz czynnie współpracują przy jego realizacji.

Ewaluacja programu.

Ewaluacja programu polega na systematycznym gromadzeniu informacji na temat prowadzonych działań, w celu ich modyfikacji i podnoszenia skuteczności programu wychowawczo-profilaktycznego. Ewaluacja przeprowadzana będzie poprzez:

1. obserwację zachowań uczniów i zachodzących w tym zakresie zmian,
2. analizę dokumentacji,
3. przeprowadzanie ankiet, kwestionariuszy wśród uczniów, rodziców i nauczycieli (czynniki ryzyka i czynniki chroniące),
4. rozmowy z rodzicami,
5. wymianę spostrzeżeń w zespołach wychowawców i nauczycieli,
6. analizy przypadków.

Ewaluacja programu przeprowadzana będzie w każdym roku szkolnym przez zespół ds. ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego powołany przez Dyrektora Szkoły. Zadaniem Zespołu jest opracowanie planu ewaluacji, organizacja badań oraz opracowanie wyników. Z wynikami prac zespołu w formie raportu ewaluacyjnego zostanie zapoznana Rada Pedagogiczna i Rada Rodziców.

Wyniki ewaluacji są jawne, prezentowane w postaci sprawozdania. Z jego wersją Dyrektor zapoznaje Radę Pedagogiczną i Radę Rodziców.

Natomiast w klasach I – III szkoły podstawowej w celu dokonania ewaluacji programu wychowawczego ustala się poniższe kryteria efektywności działań wychowawczo-profilaktycznych i opiekuńczych.

Ewaluację przeprowadza się wg następującej procedury:

Na koniec każdego okresu i roku szkolnego wychowawca oddziałów I-III szkoły podstawowej wspólnie z uczniami dokonuje badania efektywności podjętych działań profilaktycznych, których wyniki przedstawia dyrekcji – w terminie określonym w kalendarzu działań związanych z zakończeniem okresu lub roku szkolnego

- a) kryteria efektywności działań profilaktycznych.

Uczeń:

1. radzi sobie z emocjami,

Program wychowawczo-profilaktyczny

2. jest komunikatywny,
3. potrafi dokonać samooceny,
4. nie spożywa alkoholu, narkotyków,
5. nie pali papierosów,
6. dba o higienę osobistą,
7. dba o własne bezpieczeństwo,
8. dba o bezpieczeństwo innych.

1. Każde zadanie punktuje się – oddzielnie dla każdego ucznia – w skali:

Osiągnięcia	Liczba punktów
Brak efektów	0
Efekt połowiczny/częściowy	0,5
Efekt całkowity	1

2. Efekt realizacji danego zadania dla całego oddziału oblicza się jako średnią uzyskanych wyników dla poszczególnych członków oddziału.

Szkoła Podstawowa – klasy I – III

Uczeń:

1. nie wagaruje,
2. nie spóźnia się na zajęcia¹,
3. na bieżąco usprawiedliwia nieobecności,
4. prowadzi zeszyty przedmiotowe oraz ma potrzebne przybory,
5. wywiązuje się z obowiązków dyżurnego,
6. dba o porządek w miejscu pracy, klasie i szkole,
7. nie przeszkadza nauczycielowi w prowadzeniu zajęć,
8. aktywnie uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych i kołach zainteresowań,
9. wykonuje polecenia nauczyciela lub innego pracownika szkoły,
10. szanuje sprzęt szkolny,
11. umie korzystać ze środków komunikacji publicznej (w tym autobusu szkolnego),
12. poprawnie zachowuje się w różnych miejscach na terenie szkoły (pracownia, korytarz, toaleta, hala, biblioteka, stolówka),
13. nie używa wulgaryzmów,
14. nie stosuje agresji psychicznej i fizycznej wobec innych,
15. uczestniczy w organizacji uroczystości, imprez oraz akcji oddziałowych i szkolnych²,
16. godnie zachowuje się poza szkołą.

¹ Nie brane są pod uwagę spóźnienia usprawiedliwione przez wychowawcę w ustalonym terminie.

² Nie brane jest pod uwagę zaangażowanie materialne.

Materiały pomocnicze

Tematyka godzin z wychowawcą.³

Tematy wychowawczo-profilaktyczne do zajęć edukacyjnych w klasach I-III szkoły podstawowej realizowane w toku zajęć zintegrowanych uwzględnianie w każdej klasie tematyki należącej do tzw. profilaktyki uniwersalnej, adresowanej do wszystkich dzieci.

Przykłady tematów:

1. Jaki jestem?
2. Jestem niepowtarzalny – moje mocne strony, moje umiejętności.
3. Uczę się rozpoznawać uczucia moje i innych.
4. Umiejętności mówienia o swoich potrzebach, dostrzegam potrzeby innych.
5. Potrafię prosić o pomoc w klasie, jestem gotów do pomocy.
6. Uczę się wyrażać złość i niezadowolenie bez używania agresji.
7. Organizuję sobie wolny czas i nabywam zdrowych umiejętności jego spędzania.
8. Bezpieczeństwo w sieci.
9. Komputer- przyjaciel czy wróg?

Szkoła podstawowa

Klasa 4.

1. Wybór samorządu klasowego; prawa i obowiązki ucznia.
2. Bezpieczna droga do i ze szkoły.
3. Praca moich rodziców.
4. Czy wiesz co jesz?
5. Higiena osobista warunkiem zdrowia.
6. Co wydarzyło się 11 listopada?
7. Poczucie własnej wartości.
8. Klasowe mikołajki.
9. Więzy rodzinne – rola dziecka w rodzinie.
10. Moja rola w przedświątecznych przygotowaniach.
11. Nasza klasa przy wigilijnym stole.
12. Czy nasza klasa jest zgrana?
13. Zbliżają się ferie – jak bezpiecznie je spędzić?
14. Żyjemy wśród ludzi niepełnosprawnych.
15. Rola przyjaźni w życiu człowieka.
16. Co o mnie sądzą koledzy?
17. Zapobieganie trudnościom w nauce.
18. Zwyczaje i obrzędy świąt Wielkiej Nocy.
19. Umiejętność zachowania się w różnych sytuacjach życiowych.
20. Zwierzęta są wśród nas.
21. Jak pokonać trudności w nauce?
22. Nasze święta narodowe.
23. To jest ciekawy zawód.
24. Papieros – wróg czy przyjaciel?
25. Jakim jesteśmy zespołem, a jakim powinniśmy być?

³ Część tematyki godzin z wychowawcą umieszczono w programie profilaktycznym szkoły.

Program wychowawczo-profilaktyczny

26. Autorefleksja – moje zachowanie.
27. Jak przyjemnie i bezpiecznie spędzić czas wolny?
28. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym.
29. Bezpieczeństwo w kontaktach z osobami obcymi.
30. Sytuacje niebezpieczne dla życia i zdrowia – umiejętność ich unikania i radzenia sobie z nimi.
31. Zdrowa dieta ucznia.
32. Sposoby uczenia się.
33. Sposoby spędzania czasu wolnego.
34. Szkoła i napięcia z nią związane (redukowanie napięcia emocjonalnego – relaksacja).
35. Ja i moja rodzina.
36. Od koleżeństwa do przyjaźni.
37. Podobieństwa i różnice między ludźmi.
38. Prawa moje i innych osób.
39. Konflikty w życiu codziennym.
40. Sposoby rozwiązywania konfliktów.
41. Normy i zasady pracy w grupie.
42. Współpraca w grupie.
43. Niewłaściwe zachowania w grupie.
44. Moje uczucia.
45. Sposoby radzenia sobie z negatywnymi emocjami.
46. Moje sukcesy.
47. Nasze potrzeby.
48. Odpowiedzialność za własne zachowanie.
49. Dotrzymywanie słowa.
50. Osoby i instytucje, które mogą mi pomóc.

Klasa 5

1. Wybory samorządu klasowego; prawa i obowiązki ucznia.
2. Bezpieczna droga do i ze szkoły.
3. „Sprzątanie Świata” – idea akcji i jej cele.
4. Jak być dobrym zespołem.
5. Koleżeństwo, przyjaźń – relacje w naszej klasie.
6. Poznajemy różne źródła informacji.
7. Książka i komputer w moim życiu.
8. Pamiętajmy o naszych zmarłych.
9. Znaczenie Święta Niepodległości.
10. Jak pokonać trudności w nauce?
11. Mikołajki w naszej klasie.
12. Moje zainteresowania.
13. Święta Bożego Narodzenia w moim domu.
14. Kieszonkowe kominy – czyli rzecz o paleniu papierosów.
15. Jak miło i ciekawie spędzić czas wolny?
16. Klasa na medal – podsumowanie wyników za I semestr.
17. Zdrowie jako fundament naszej egzystencji.
18. Jakim jestem uczniem? – ja na tle klasy.
19. Jak powinna wyglądać szczęśliwa rodzina?

Program wychowawczo-profilaktyczny

20. Dzień Kobiet w naszej klasie.
21. Dom rodzinny i jego rola w podtrzymywaniu tradycji.
22. Tradycja religijna i obrzędy ludowe podczas świąt wielkanocnych.
23. Jak mnie widzą tak mnie piszą – moje zachowanie i ubranie.
24. Co wiem o patronie naszej szkoły?
25. Nasze święta narodowe – 3 maja.
26. Podsumowanie pracy w mijającym roku.
27. Bezpieczeństwo podczas letnich wakacji.
28. Zdrowy styl życia - dobre i złe przyzwyczajenia.
29. Sposoby uczenia się.
30. Sposoby spędzania czasu wolnego.
31. Grupy, do których należymy.
32. Od koleżeństwa do przyjaźni.
33. Niepokoje okresu dorastania.
34. Dziewczęta a chłopcy.
35. Prawa moje i innych osób.
36. Uprzedzenia i stereotypy.
37. Samotność wśród ludzi.
38. Komunikacja werbalna – bariery komunikacyjne, komunikaty typu „Ja”.
39. Porozumiewanie się bez słów.
40. Odpowiedzialność za słowo.
41. Przyczyny i rodzaje konfliktów.
42. Sposoby rozwiązywania konfliktów.
43. Zachowania agresywne i ich przyczyny.
44. Sposoby radzenia sobie z agresją i przemocą.
45. Osoby i instytucje, które mogą mi pomóc.
46. Świat moich uczuć.
47. Moje mocne strony.
48. Konsekwencje własnych działań.
49. Istota, przyczyny i skutki stresu.
50. Zdrowe sposoby radzenia sobie ze stresem.

Klasa 6

1. Wybory samorządu klasowego. Prawa i obowiązki ucznia.
2. Bezpieczna droga do i ze szkoły.
3. Zasady sprawdzianu po szkole podstawowej.
4. Jak przygotować się do sprawdzianu po klasie szóstej?
5. Cele i idea akcji „Sprzątanie Świata”.
6. Podobieństwa i różnice między rodziną i klasą.
7. Jak się uczyć?
8. Jakim zawodem jestem zainteresowany?
9. Tradycje andrzejkowe.
10. Czy wiesz co jesz?
11. Nasze święta narodowe – 11 listopada.
12. Mikołaj w naszej klasie.
13. Moje Boże Narodzenie.
14. Ekologia w naszym domu.
15. O mediach pozytywnie i ze znakiem zapytania.

Program wychowawczo-profilaktyczny

16. Gdzie są granice solidarności i lojalności koleżeńskiej?
17. Podsumowanie pracy w I semestrze.
18. Jesteśmy obywatelami Europy.
19. Oglądamy, słuchamy, czytamy – co warto?
20. Co mnie stresuje – jak walczyć ze stresem?
21. Mam swoje zdanie – umiem powiedzieć nie!
22. Wpływ reklamy na używanie szkodliwych substancji.
23. Kim chcę zostać?
24. Kultura nie tylko od święta.
25. W drodze do gimnazjum – jak się odnaleźć w nowej sytuacji.
26. Bezpieczne wakacje.
27. Zdrowy styl życia.
28. Odpowiedzialność za własne zdrowie.
29. Sposoby uczenia się.
30. Sposoby spędzania czasu wolnego.
31. Emocjonalne problemy dojrzewania.
32. Od koleżeństwa do przyjaźni.
33. Prawa moje i innych osób.
34. Odpowiedzialność za słowo.
35. Sztuka mówienia i sztuka słuchania.
36. Komunikacja niewerbalna i jej znaczenie w kontakcie z drugim człowiekiem.
37. Model asertywności (zachowania agresywne, asertywne i uległe).
38. Zachowania agresywne i mechanizmy ich powstawania.
39. Grupa a przemoc.
40. Sposoby radzenia sobie z agresją i przemocą.
41. Nawiązywanie nieagresywnych kontaktów.
42. Osoby i instytucje, które mogą mi pomóc.
43. Pozytywny obraz siebie.
44. Podejmowanie trudnych decyzji.
45. Odpowiedzialność za własne decyzje.
46. Stres związany z egzaminem i wejściem w nowe relacje.
47. Sposoby radzenia sobie ze stresem.

Klasa 7

1. To moja szkoła – prawa i obowiązki ucznia, wybór samorządu klasowego.
2. „Chwytaj dzień” – kultura spędzania wolnego czasu.
3. „Spieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą...” – wspomnienia o zmarłych.
4. Konflikt pokoleń – przyczyny i sposoby ich rozwiązywania.
5. Jak panować nad sobą?
6. Chcemy aby w naszej klasie było dobrze.
7. Gdybym był Świętym Mikołajem – rola wolontariatu
8. Tradycje związane ze świętami Bożego Narodzenia.
9. Samoocena – umiejętność refleksyjnego spojrzenia na siebie.
10. Oceniamy swoją pracę w I semestrze bieżącego roku.
11. Rola autorytetu z życia człowieka.
12. Przestrzeganie zasad moralnych w życiu codziennym- kodeks etyczny

Program wychowawczo-profilaktyczny

13. Mój wygląd świadczy o mnie.
14. Europa da się lubić!
15. Moje obowiązki; co powinienem, a czego nie muszę robić.
16. Jak zyskać przyjaciół i powodzenie w życiu?
17. Człowiek a przyroda.
18. Czarodziejskie słowa.
19. Wulgaryzmy w ocenie nastolatków.
20. Czym jest patriotyzm?
21. Formy życia towarzyskiego.
22. Metody i techniki uczenia się.
23. Jak należy pracować? – higiena pracy umysłowej.
24. Ład, czystość i porządek na co dzień.
25. Nasze zainteresowania i hobby
26. Konflikty dorastającej młodzieży z rodzicami.
27. Jak bezpiecznie spędzać wolny czas?
28. Moje plany na wakacje.
29. Podsumowanie wspólnej pracy i samoocena.
30. Sytuacje niebezpieczne dla życia i zdrowia – umiejętność ich unikania i radzenia sobie z nimi.
31. Zdrowa dieta ucznia trenującego.
32. Dobre i złe przyzwyczajenia.
33. Sposoby uczenia się.
34. Emocjonalne problemy okresu dojrzewania.
35. Od koleżeństwa do przyjaźni.
36. Podobieństwa i różnice między ludźmi.
37. Dziewczeta a chłopcy.
38. Relacje z dorosłymi.
39. Konflikty w życiu codziennym.
40. Sposoby rozwiązywania konfliktów.
41. Istota, przyczyny i skutki stresu.
42. Sposoby radzenia sobie ze stresem (redukowanie napięcia emocjonalnego – relaksacja).
43. Negatywne emocje.
44. Sposoby radzenia sobie z negatywnymi emocjami.
45. Stereotypy i uprzedzenia.
46. Zachowania agresywne i ich przyczyny.
47. Sposoby radzenia sobie z przemocą i agresją.
48. Osoby i instytucje, które mogą pomóc.
49. Moje mocne strony.
50. Nasze potrzeby.
51. Odpowiedzialność za własne zachowanie.

Klasa 8

1. Wybór samorządu klasowego; prawa i obowiązki ucznia.
2. Zasady przeprowadzenia egzaminu ósmoklasisty.
3. Profesje naszych rodziców – orientacja zawodowa
4. Praca w życiu człowieka.
5. Stop cyberprzemocy.
6. Jak trafnie podejmować decyzje?

Program wychowawczo-profilaktyczny

7. Jak osiągnąć sukces życiowy?
8. Europa bez granic.
9. Higiena pracy umysłowej.
10. Co to jest asertywność?
11. Czy jestem tolerancyjny wobec innych kultur, religii...?
12. Moja postawa wobec symboli narodowych.
13. Wypoczynek czynny i bierny.
14. Boże Narodzenie w moim domu.
15. Moje wady i zalety.
16. Okazywanie swoich potrzeb i uczuć.
17. Prawa człowieka.
18. Sposoby porozumiewania się.
19. Słuchanie i odbieranie innych.
20. Wpływ reklamy na moje życie.
21. Wielkanoc w moim domu.
22. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach.
23. Obycie i zasady ułatwiają życie.
24. Moje miejsce i rola w rodzinie.
25. Problemy i potrzeby chorych, starszych, niepełnosprawnych.
26. Właściwe zachowanie się w miejscu publicznym.
27. Poszanowanie własności prywatnej.
28. Rodzaje aktywnego wypoczynku.
29. Uczeń jako przyszły obywatel RP
30. Jak bezpiecznie spędzać wolny czas?
31. Podsumowanie wspólnej pracy i samoocena.
32. Zdrowy styl życia.
33. Odpowiedzialność za własne zdrowie.
34. Sposoby uczenia się.
35. Prawa moje i innych osób.
36. Uprzedzenia i stereotypy.
37. Samotność wśród ludzi.
38. Role społeczne w grupie.
39. Komunikacja werbalna – bariery komunikacyjne, komunikaty typu „Ja”.
40. Porozumiewanie się bez słów.
41. Odpowiedzialność za słowo.
42. Rodzaje i przyczyny konfliktów.
43. Sposoby rozwiązywania konfliktów (negocjacje, mediacje).
44. Zachowania agresywne i mechanizmy ich powstania.
45. Sposoby radzenia sobie z agresją i przemocą.
46. Nawiązywanie nieagresywnych kontaktów.
47. Osoby i instytucje, które mogą mi pomóc.
48. Szkoła i napięcia z nią związane (redukowanie napięcia).
49. Świat moich uczuć.
50. Moje wartości.
51. Pozytywny obraz siebie.
52. Sposoby podejmowania decyzji.
53. Odpowiedzialność za własne decyzje.
54. Stresujące sytuacje.

Program wychowawczo-profilaktyczny

55. Zdrowe sposoby radzenia sobie ze stresem.
56. Krytyka i jej znaczenie.
57. Konstrukttywne sposoby wyrażania krytyki.

Ogólna tematyka godzin wychowawczych dla liceum

Klasa I

1. Wybór samorządu klasowego.
2. Poznanie Programu Wychowawczego szkoły i wspólne ustalenie tematyki godzin wychowawczych.
3. Poznajemy Statut szkoły oraz prawa i obowiązki ucznia.
4. Rola i zadania pedagoga szkolnego – lekcja z udziałem pedagoga szkolnego.
5. Poznajemy Wewnątrzszkolny System Oceniania.
6. Konstrukttywne sposoby radzenia sobie w sytuacjach problemowych.
7. Higiena okresu dojrzewania.
8. Poznajemy siebie – tolerancja i wyrażanie własnych poglądów.
9. Poznawanie i rozwijanie własnych zainteresowań.
10. Organizacja pracy i zarządzanie czasem.
11. Jak się skutecznie uczyć, a jak efektywnie odpoczywać?
12. Rozpoznawanie i wyrażanie uczuć.
13. Poczucie własnej wartości.
14. Moje miejsce w grupie i środowisku szkolnym.
15. Wigilia klasowa.
16. „Jak mnie widzą, tak mnie piszą” – estetyka wyglądu zewnętrznego.
17. Ustalamy oceną zachowania za pierwsze półrocze.
18. Jak skutecznie porozumiewać się z innymi.
19. Trening zachowań asertywnych.
20. Savoir-vivre na co dzień.
21. Palenie papierosów i jego skutki dla organizmu.
22. Alkohol i narkotyki kradną wolność.
23. Przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym.
24. Moje zainteresowania.
25. Dbamy o pracownię.
26. AIDS – jak zapobiegać tej chorobie?
27. Moje relacje z rodzicami.
28. Sposoby radzenia sobie ze stresem.
29. Porządkujemy teren szkoły.
30. Jak i dlaczego należy dbać o środowisko naturalne?
31. Organizujemy integracyjne zajęcia pozaszkolne w terenie.
32. Ustalamy oceną zachowania za II półrocze.
33. Zasady bezpiecznego wypoczynku.

Klasa II

1. Wybór samorządu klasowego i wspólne ustalenie tematyki godzin wychowawczych.
2. Przypomnienie praw i obowiązków ucznia oraz postanowień zawartych w WSO.
3. „Europa na co dzień”.

Program wychowawczo-profilaktyczny

4. Savoir-vivre na co dzień.
5. Jak wyrażamy szacunek wobec osób starszych, rodziców, nauczycieli i kolegów.
6. Jak czcimy pamięć o tych, którzy odeszli?
7. Wpływ sztuki na człowieka – jakich wrażeń dostarcza i jak nas wzbogaca?
8. Znaczenie rodziny – prawa i obowiązki członków rodziny.
9. Wigilia klasowa.
10. Ustalamy ocenę zachowania za pierwsze półrocze.
11. O czym mówi mój wygląd?
12. Rola autorytetu w życiu człowieka.
13. Wpływ massmediów na osobowość człowieka.
14. Omówienie wyników nauczania i zachowania oraz frekwencji za pierwsze półrocze.
15. Co wiemy o AIDS?
16. Czy jestem asertywny?
17. Inny nie znaczy gorszy.
18. Uzależnienie od alkoholu.
19. Dlaczego młodzież sięga po narkotyki i jak temu zapobiec?
20. Czym jest praca dla człowieka?
21. Zaburzenia w odżywianiu – anoreksja i bulimia.
22. Miłość, zakochanie, przyjaźń – różnice.
23. Wejście w dorosłość wymaga odpowiedzialności.
24. Jak zyskać przyjaciół i powodzenie w życiu?
25. Człowiek i przyroda – wrogowie czy przyjaciele.
26. Ustalamy ocenę zachowania za II półrocze.
27. Zasady bezpiecznego wypoczynku.

Klasa III

1. Wybór samorządu klasowego; prawa i obowiązki ucznia.
2. Zapoznanie z zasadami egzaminu maturalnego.
3. Profesje naszych rodziców – orientacja zawodowa
4. Praca w życiu człowieka.
5. Stop cyberprzemocy.
6. Jak trafnie podejmować decyzje?
7. Jak osiągnąć sukces życiowy?
8. Europa bez granic.
9. Higiena pracy umysłowej.
10. Co to jest asertywność?
11. Czy jestem tolerancyjny wobec innych kultur, religii...?
12. Moja postawa wobec symboli narodowych.
13. Wypoczynek czynny i bierny.
14. Boże Narodzenie w moim domu.
15. Przygotowania do studniówki.
16. Moje wady i zalety.
17. Okazywanie swoich potrzeb i uczuć.
18. Prawa człowieka.
19. Sposoby porozumiewania się.
20. Słuchanie i odbieranie innych.
21. Wpływ reklamy na moje życie.
22. Wielkanoc w moim domu.

Program wychowawczo-profilaktyczny

23. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach.
24. Obycie i zasady ułatwiają życie.
25. Moje miejsce i rola w rodzinie.
26. Problemy i potrzeby chorych, starszych, niepełnosprawnych.
27. Właściwe zachowanie się w miejscu publicznym.
28. Poszanowanie własności prywatnej.
29. Rodzaje aktywnego wypoczynku.
30. Uczeń jako przyszły obywatel RP
31. Jak bezpiecznie spędzać wolny czas?
32. Podsumowanie wspólnej pracy i samoocena.
33. Zdrowy styl życia.
34. Odpowiedzialność za własne zdrowie.
35. Sposoby uczenia się.
36. Prawa moje i innych osób.
37. Uprzedzenia i stereotypy.
38. Samotność wśród ludzi.
39. Role społeczne w grupie.
40. Komunikacja werbalna – bariery komunikacyjne, komunikaty typu „Ja”.
41. Porozumiewanie się bez słów.
42. Odpowiedzialność za słowo.
43. Przypomnienie regulaminu egzaminu maturalnego.
44. Rodzaje i przyczyny konfliktów.
45. Sposoby rozwiązywania konfliktów (negocjacje, mediacje).
46. Zachowania agresywne i mechanizmy ich powstania.
47. Sposoby radzenia sobie z agresją i przemocą.
48. Nawiązywanie nieagresywnych kontaktów.
49. Osoby i instytucje, które mogą mi pomóc.
50. Szkoła i napięcia z nią związane (redukowanie napięcia).
51. Świat moich uczuć.
52. Moje wartości.
53. Pozytywny obraz siebie.
54. Sposoby podejmowania decyzji.
55. Odpowiedzialność za własne decyzje.
56. Stresujące sytuacje.
57. Zdrowe sposoby radzenia sobie ze stresem.
58. Krytyka i jej znaczenie.
59. Konstrukttywne sposoby wyrażania krytyki.

Klasa IV

1. Wybór samorządu klasowego, wspólne ustalenie tematyki godzin wychowawczych.
2. Zapoznanie z zasadami egzaminu maturalnego.
3. Wybór przyszłego zawodu a moja osobowość.
4. Czynniki trafnego wyboru zawodu.
5. Nadzieje i obawy przed rozpoczęciem dorosłego życia.
6. Ustalenie zadań na bieżący, najważniejszy rok szkolny.
7. Jak radzić sobie ze stresem?
8. Metody efektywnej nauki.

Program wychowawczo-profilaktyczny

9. Czy media są źródłem przemocy?
10. Postawy wobec ludzi niepełnosprawnych.
11. Wigilia klasowa.
12. Przygotowania do studniówki.
13. Ustalamy ocenę zachowania za pierwsze półrocze.
14. Analiza wyników w nauce oraz frekwencji.
15. Wrażenia i wnioski po próbnej maturze. Umiejętność dyskusji i obrony własnego zdania.
16. Przypomnienie regulaminu egzaminu maturalnego.
17. Co każdy powinien wiedzieć o Unii Europejskiej?
18. Jak pisać ofertę pracy i jak rozmawiać z pracodawcą?
19. Jak zaprezentować siebie?
20. Ustalamy oceny zachowania za II półrocze.
21. Dobre i złe chwile przeżyte wspólnie.
22. Pożegnanie ze szkołą.

Profilaktyka uzależnień do wykorzystania we wszystkich klasach liceum według potrzeb

Zakres tematyczny:

1. Zdrowy styl życia.
2. Mój styl życia.
3. Dobre życie.
4. Nastrój a środki zmieniające świadomość.
5. Używanie i nadużywanie a uzależnienie.
6. Zastłona dymna – problem palenia papierosów .
7. Przyczyny picia alkoholu przez dzieci i młodzież.
8. Wpływ alkoholu i napojów energetyzujących na młody organizm.
9. Konsekwencje picia alkoholu przez młodych ludzi.
10. Mechanizm uzależnienia od alkoholu.
11. Narkotyki i dopalacze i ich wpływ na człowieka.
12. Przyczyny brania narkotyków przez młodych ludzi.
13. Reklama a uzależnienie.
14. Sport a uzależnienie (anaboliki).
15. Sztuka odmawiania

Tematyka pedagogizacji rodziców.

Szkoła podstawowa

1. Organizacja pracy i odpoczynku dziecka w wieku szkolnym.
2. Jak pomóc dziecku w nauce?
3. Atmosfera wychowawcza w rodzinie a nauka dziecka.
4. Metody wychowania bez porażek.
5. Czy moje dziecko jest bezpieczne?

Liceum ogólnokształcące

1. Postawy rodzicielskie i ich wpływ na kształtowanie się osobowości dziecka.
2. Problem agresji i przemocy w rodzinie i wśród uczniów.
3. Czy moje dziecko jest zagrożone uzależnieniem? – rodzaje używek i objawy wskazujące na używanie ich przez dziecka.

Zajęcia dla rodziców:

Metody pracy:

1. Mini wykłady
2. Dyskusja
3. Warsztaty

Zakres tematyczny:

1. Problematyka okresu dojrzewania.

Cel: zdobycie wiedzy dotyczącej okresu dojrzewania.

- Dorastanie jako etap rozwojowy.
- Problemy i potrzeby rozwojowe młodzieży.
- Zaburzenia emocjonalne a choroby psychosomatyczne dzieci i młodzieży.

2. Komunikacja

Cel: nabycie umiejętności konstruktywnej komunikacji z dzieckiem

- Komunikacja werbalna - bariery komunikacji
- Aktywne słuchanie
- Komunikacja niewerbalna

3. Uzależnienia

Cel: zdobycie wiedzy z zakresu uzależnień, funkcjonowania ośrodków pomocowych

- Substancje psychoaktywne i ich wpływ na organizm człowieka
- Przyczyny zażywania substancji psychoaktywnych przez młodzież
- Sygnały rozpoznawania kontaktu dziecka z narkotykami, dopalaczami, napojami energetyzującymi, nikotyną, alkoholem
- Mechanizmy uzależnień
- Funkcjonowanie ośrodków pomocowych

4. Przemoc i agresja

Cel: nabycie wiedzy z zakresu przemocy i agresji, umiejętności rozpoznawania problemu i reagowania w sytuacji zaistnienia zjawiska

- Agresja a przemoc
 - Przyczyny, mechanizmy i skutki agresji
 - Sposoby przeciwdziałania agresji w domu rodzinnym
 - Sprawcy i ofiary - rozpoznawanie, rozmawianie z nimi
- Zbiór pomocy dydaktycznych dostępnych w Zespole Szkół im. H. Sienkiewicza w Grabowcu do wykorzystania na zajęciach wychowawczych i profilaktycznych**

Część I – pakiety edukacyjne (videofilmy)

Lp.	Nazwa pomocy dydaktycznej	Możliwość wykorzystania na zajęciach profilaktycznych i wychowawczych.
1.	Pakiet edukacyjny: Lekcje przestrogi 2 „Nikotyna”.	Informacja na temat złych skutków palenia papierosów.
2.	Pakiet edukacyjny: Lekcje przestrogi 2 „www.w sieci...”.	Problem uzależnienia od Internetu i komputera.
3.	Pakiet edukacyjny: Lekcje przestrogi 2 „Przyjaciel”.	Problem zaufania i samotności. Jak i gdzie szukać przyjacieli?
4.	Pakiet edukacyjny: Lekcje przestrogi 2 „ADHD już z tobą nie wytrzymam”.	Film dla rodziców o problemie ADHD wśród uczniów.
5.	Pakiet edukacyjny: Lekcje przestrogi 2 „Piotrek”.	Nowela o problemie ADHD dla uczniów.
6.	Wideokasy: „Przemoc i agresja jak się im przeciwstawić”.	Dla uczniów: definicja, czym jest przemoc i agresja oraz jak im przeciwdziałać.
7.	Nikotyna legalny narkotyk.	Prezentuje skutki nałogów.
8.	Palenie tytoniu a fizjologia człowieka.	To sugestywny obraz, jakim jest dla naszego organizmu palenie tytoniu.
9.	Alkohol i narkotyki pomyśl zanim będzie za późno.	Uświadamia młodym ludziom jak świadomie podejmować decyzje, prezentuje efektywne techniki odmawiania w sytuacjach nacisku grupy rówieśniczej nakłaniającej do zażywania środków psychoaktywnych.
10.	Jak leki i narkotyki wpływają na nasz organizm?	Za pomocą kolorowej animacji modeli organów i krótkich dramatycznych scenek program ukazuje, w jaki sposób leki i narkotyki ingerują w naturalne procesy biochemiczne zachodzące w organizmie.
11.	Asertywność sztuka bycia sobą.	Filmowy poradnik dla młodzieży na temat sposobów kształtowania w sobie prawidłowych postaw w relacjach międzyludzkich, a szczególnie pewności

Program wychowawczo-profilaktyczny

		siebie i umiejętności obrony własnego zdania.
12.	Przygnębienie i apatia. Jak sobie z nimi radzić?	Sposoby radzenia sobie ze stanami apatii, przygnębienia i obniżonej samooceny.
13.	Dziewczęta przemiany wieku dojrzewania.	Przekazuje informacje na temat dojrzewania płciowego dziewcząt.
14.	Narkotyki halucynogenne a organizm człowieka.	Informacje na temat szkodliwości zażywanych narkotyków takich jak: LSD, grzyby.
15.	Strzeż się nieznajomych.	Dla dzieci 7-12 lat omawia zjawisko przemocy ze strony napotkanych nieznajomych.
16.	Niebezpieczne zabawy.	Program na temat bezpieczeństwa dzieci i ich niebezpiecznych zabawach.

Część II – książki

Lp.	Nazwa pomocy dydaktycznej	Możliwość wykorzystania na zajęciach profilaktycznych i wychowawczych.
1.	<ul style="list-style-type: none"> - B. Krathe- „Agresja” - K., E. Dambach „Mobbing w szkole”- Jak zapobiegać przemocy grupowej”, - I. Pospiszyl-„Razem przeciw przemocy”, - „Bici biją”, - R. Porter-Efron- „Życie ze złością”, - K. Ostrowska „Agresja i przemoc w szkołach polskich i niemieckich”, - R. Knez, W. M. Słonina- „Saper, czyli jak rozładować agresję”, 	Problemy przemocy grupowej w szkołach
2.	<ul style="list-style-type: none"> - Charaktery- „Gdzie się podziało moje dzieciństwo”- o dorosłych dzieciach alkoholików, - E. Konińska, B. Zachara- „Profilaktyka pierwszorzędowa”, - B. Praisner- „Młodzież wobec alkoholu”, - R. Maxwell- „Dzieci alkohol, narkotyki”, - R. E. Vogler, W. R. Bartz- „Nastolatki i alkohol”- Kiedy nie wystarczy powiedzieć nie”, - K. Ostaszewski- „Skuteczność profilaktyki używania substancji psychoaktywnych”, - B. Kamińska-Buśko- „Zapobieganie uzależnieniom”, - Z. Gaś- „Kierunki działań profilaktycznych”, 	Zagadnienia związane z problematyką alkoholizmu i uzależnień

Program wychowawczo-profilaktyczny

	<ul style="list-style-type: none"> - „Młodość trzeźwość- scenariusze audycji i programów scenicznych”, - Z. Gaś- „Wspólnota w leczeniu uzależnień”, - J. Szamańska- „Programy profilaktyczne”, - H. Jakubowska- „Promocja zdrowia i profilaktyka uzależnień” - E. Konińska- „Scenariusze zajęć profilaktycznych dla uczniów i szkół podstawowych i gimnazjum”, 	
3.	<ul style="list-style-type: none"> - M. Pasek- „Narkotyki przy tablicy”, - P.D. Rogers- „Narkotyki i nastolatki”, 	Narkotyki i młodzież
4.	<ul style="list-style-type: none"> - Herbert- „Rozwój społeczny ucznia- poznanie potrzeb dzieci w okresie dorastania”, - M.S. Josephson- „Jak kształtować charakter nastolatków”, - K. Figes- „Te straszne nastolatki”, 	Problemy wieku dojrzewania
5.	<ul style="list-style-type: none"> - Światowa Organizacja Zdrowia- „Zapobieganie samobójstwom”, - B. Pilicka- „Wybrane problemy samobójstw młodzieży”, - A. Carr- „Depresja i próby samobójcze. Sposoby przeciwdziałania i reagowania. 	Samobójstwa wśród nieletnich i stany depresyjne.
6.	<ul style="list-style-type: none"> - D. Kuncewicz, T. Opolska, M. Wasiak- „Sekty. Przedmiot fascynacji i zagrożeń” 	Sekty i zagrożenia z nimi związane.
7.	<ul style="list-style-type: none"> - B. Urban- „Zaburzenia w zachowaniu i przestępczość młodzieży” 	Przestępczość wśród nieletnich.
8.	<ul style="list-style-type: none"> - H. Hamer- „Klucz do efektywności nauczania” 	Efektywne nauczanie
9.	<ul style="list-style-type: none"> - Z. Izdebki, D. Rogowska-Szadkowska „HIV bać się czy nie?” 	Problematyka związana z HIV
10.	<ul style="list-style-type: none"> - M. Kozłowska-Wojciechowska, I. Górka- „Jem kolorowo”- program edukacyjny dla klas V, - J. Socha, K. Zajączkowski- „Żyję zdrowo- profilaktyka, zeszyt ćwiczeń dla uczniów klas I- III szkoły podstawowej”. 	Problematyka związana ze zdrowym odżywianiem